

Hamis bankjegyek a Vajdaságban - Bicskey Elek és a dinárhamisítás

1928-ban Bicskey Elek vajdasági származású tanító a hírhedt frankhamisítási botrányhoz hasonló pénzhamisítási ügybe keveredett, amely a korabeli magyar sajtóban dinárhamisítási ügyként szerepelt. Az esetet a Vajdasági Levéltárban őrzött szerb nyelvű bírósági periratok, valamint a magyar, szerb és osztrák sajtóforrások alapján ismertetjük. A három országban megjelent újságcikkek is jelzik, hogy viszonylag nagy volumenű, nemzetközi érdeklődésre számot tartó bűnügyről volt szó.

Bevezető:

Bicskey Elek 1928 őszén az akkor már a Szerb–Horvát–Szlovén Királysághoz tartozó Újvidéken (*Novi Sad*) hamis százdináros bankjegyeket akart forgalomba hozni, egy trafikos október 5-én azonban feljelentette és átadta a rendőrségnek.^[1] A magyar nyelvű napilapok^[2] és a Magyar Távirati Iroda^[3] híradásai mellett az ügy az osztrák sajtó érdeklődését is felkeltette, ahol hét különböző lap – az *Arbeiterwille*, a *Tagblatt*, a (*Linzer*) *Tagespost*, az *Innsbrucker Nachrichten*, a *Reichspost*, a *Neue Freie Presse* és a *Neues Wiener Journal* – szentelt hosszabb-rövidebb cikket az egykori Osztrák–Magyar Monarchia területén elkövetett bűncselekménynek.^[4] (Lásd az 5. számú dokumentumot!)

Bicskey Elek rabfotója

Jelzet: RS-002-F79-K-1928-3612

Az osztrák (és részben a magyar) sajtó értesülései a belgrádi *Vreme* [Idő] című napilap 1928. november 4-én közzétett tájékoztatására[\[5\]](#) vezethetők vissza, amely Bicskey Elek fényképét is közölte. **(Lásd a 4. számú dokumentumot!)**

Bár a letartóztatás híre nagy visszhangot váltott ki az osztrák sajtóban, a per lefolyása és az ítélet már nem szerepelt az ausztriai híradásokban. A magyar sajtó ellenben mind az anyaországban, mind pedig a Bácskában részletesen taglalta az esetet, s követte annak fejleményeit egészen az 1929-es ítélethirdetésig. A magyar nyelvű lapok igyekeztek védelmükbe venni Bicskey Eleket, és a szerb hatóságok túlkapásairól, igazságtalan vádaskodásairól írtak.[\[6\]](#)

Bár a korabeli újságok megpróbálták nagy alapossággal feltárni a közvélemény számára felettébb érdekes eseményeket, azok rekonstruálását kétségtelenül az egymáshoz kapcsolódó levéltári iratok teszik lehetővé a leghitelesebb módon. A szerbiai Vajdasági Levéltár (*Arhiv Vojvodine*) őrizetében Bicskey Elek ügyével kapcsolatban több dokumentum is megtalálható; kiemelkedő jelentőséggel bír a nem sokkal a letartóztatása után jegyzőkönyvbe vett vallomása,[\[7\]](#) illetve az Újvidéken lefolytatott bírósági perének 1929 áprilisában keletkezett jegyzőkönyve.[\[8\]](#)

A helyenként ellentmondásos információkat tartalmazó iratokból kiderül, hogy a Vajdaságban, Bácsstopolyán (*Bačka Topola*) született, római katolikus vallású, nő, háromgyermekes vádlott 1920-ban költözött át Magyarországra mint optáns – Bicskey ugyanis az első világháborút lezáró békeszerződés után a magyar állampolgárságot választotta a szerb ellenében, míg rokonai, köztük édesanyja, a Vajdaságban maradtak. Az áttelepülés után Bicskey Izsákon, Kunszentmártonban, majd Nyírábrányban helyezkedett el elemi iskolai tanítóként, édesanyját évente egy-két alkalommal, útlevéllel látogatta. A peranyaghoz csatolt, a Szabolcs-Szatmár megyei alispán által 1927 decemberében kiállított útlevél[\[9\]](#) a kisméretű, fekete-fehér fénykép mellett a kor gyakorlatának megfelelően Bicskey személyleírását is tartalmazza: alacsony, hosszúkás arcú, szőke hajú, zöld szemű emberként jellemzi a férfit, foglalkozását pedig magánzóként adja meg. (Bicskey ekkori munkanélküliségét a magyar sajtó is hangsúlyozta:

mint a B-listázás[10] áldozatáról számolt be róla a bűnügy kapcsán a család helyzetét röviden felvázolva a *Délbácska* című vajdasági napilap.)[11]

Bicskey Eleket pénzhamisítás vádjával 1928. október 5-én állították elő, majd vizsgálati fogságba került. A peranyag szerint 1928. szeptember és október folyamán Újvidéken 12 alkalommal, Szabadkán (*Subotica*) 9 alkalommal, Újverbászon (*Vrbas*) pedig 3 alkalommal fizetett hamis százdinárossal; letartóztatásakor 132 darab hamis százdináros bankót találtak nála,[12] ami mai vásárlóértéken számolva körülbelül 1 millió forintnak feleltethető meg.

A bírósági per jegyzőkönyvének tanúsága szerint a Vajdaságba anyjához hazalátogató, egyébként Magyarországon élő és tevékenykedő Bicskey Elek első vallomásában azt állította, hogy Szabadkán, a vasúti pályaudvar várójában egy ismeretlen fiatalembertől kapta a hamis százdináros bankjegyeket, aki azt a kérést intézte felé, hogy lehetőleg hozza őket forgalomba. Ezután Bicskey (600 pengőért, mintegy 5000 dinárért) megvásárolta az illetőtől a 150 darab hamis százdináros címletű papírpénzt. Mindemellett vallomásában elismerte, hogy tagja volt az Ébredő Magyarok Egyesületének (ÉME), ám azt tagadta, hogy ebben az ügyben ez szerepet játszana.[13]

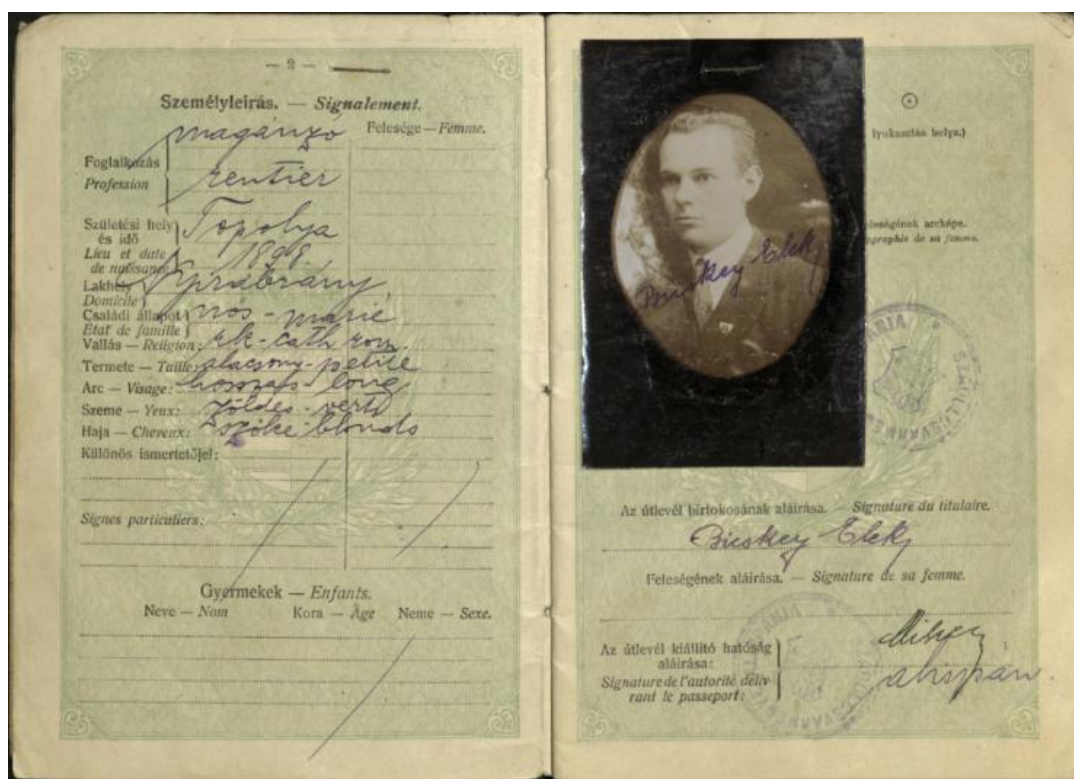
A szélsőjobboldali szervezet a nyomozás előrehaladtával azonban az ügy középpontjába került. Bicskey Elek néhány nappal később újabb vallomást tett, amelyből immár az Ébredő Magyarok Egyesülete által gondosan szervezett, számos embert mozgató pénzhamisítási akció rajzolódik ki. A gyanúsított által saját kezűleg aláírt, részletes személyleírásokat is tartalmazó jegyzőkönyvi vallomás szerint az 1920 és 1924 között Izsákon tanítóskodó fiatalember tanúja volt az ottani zsidóüldözéseknek, és úgy érezte, az ÉME egy politikailag erős, nagyhatalmú szervezet, amelyhez neki mint állami alkalmazottnak hazafias alapon csatlakoznia kell. Állítása szerint felesége, *Sárközy[14] Erzsébet[15]* testvére, a szintén tanító, akkor Biatorbágyon dolgozó *Sárközy Ferenc[16]* mutatta be 1924-ben a szervezet egyik kulcsmemberének, *Dénes Imrének*, aki Bicskey feleségéhez és sógorához hasonlóan a bácskai Csúrogról (*Čurug*) származott. Dénes Imre Bicskey vallomása szerint az első világháborúban besúgóként, valószínűleg a Monarchia titkosügynökeként működött, s noha kiutasították Szerbiából, később is folytatta tevékenységét mint a budapesti rendőr-főkapitányság detektívje, illetve ügynöke/megbízottja,[17] aki nemzetközi szintén mozgott két-három különböző névre szóló útlevéllel. (Lásd az 1. számú dokumentumot!)

Dienes Imre születési bejegyzése

[Tovább a galéria oldalára](#)

Noha a sajtó munkatársai nem lelték Dénes Imre nyomát,[\[18\]](#) levéltári források azt támasztják alá, hogy létező személyről van szó. Csúrog település római katolikus születési anyakönyveinek tanúsága szerint 1892. augusztus 2-án született a településen egy bizonyos Dienes Imre Jenő Ágoston, akinek az apja nemes *Dienes Ágoston*, anyja a polgári származású *Szikics Leopoldina* volt.[\[19\]](#) A Hadtörténelmi Levéltár őrizetében nem maradt fent semmilyen, Dénes Imre személyére vonatkozó irat, a *Honvédségi Közlöny*ben azonban szerepel egy Dienes Imre nevű katona, aki kitüntetést kapott 1918-ban.[\[20\]](#) A vallomás szerint Dénes Imre volt az, aki több más tagnak, köztük a szervezet vezetőjének, *Héjjas Ivánnak*,[\[21\]](#) illetve egy bizonyos Budaházy egyetemi tanárnak,[\[22\]](#) valamint *Jaloveczi Miklósnak*, az ÉME állítólagos titkárának[\[23\]](#) is bemutatta Bicskeyt. Dénes Imre és Jaloveczi agitálták a fiatal tanítót arra, hogy vállaljon megbízatásokat a szervezet céljai érdekében. Bicskey Elek tudomása szerint az „Ébredők” komoly pénzhamisító „munkacsoportot” működtettek, amely a kisantant több országában – Csehszlovákiában, Romániában és a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságban – sikeresen terjesztette az általa előállított hamis papírpénzt. A hamis bankjegyeket rendszeresen forgalomba hozó személyek közül Dénes Imrét és Ilona nevű feleségét,[\[24\]](#) *Móricz Józsefet*, *Mattyassovszky Tibort*, *Jung Ferencet* és *Jablonszky Tibort* említette meg vallomásában Bicskey. Emellett hamis román pénz terjesztéséről is beszámolt, melyet két erdélyi származású férfi, név szerint *Mircea Fehér* és Jung Ferenc végzett bánáti falvakban. Ő maga ilyen komoly megbízatásban nem akart részt venni (részben a nyelvismeret hiánya miatt: a frankhamisítási ügybe állítása szerint azért nem kapcsolódott be, mert nem tudott franciául), de más módon azért tudta szolgálni a szervezetet: a Bácskába való, évente néhány alkalommal történő hazalátogatásai során hangulatjelentéseket készített a régióban uralkodó közállapotokról. Megkönnyítette a helyzetét, hogy mivel családi ügyben utazott (apja ekkoriban történt halála miatt az örökösödési ügyben kellett intézkednie, illetve meg akarta ismerni anyja új férjét), a saját útlevelével léphette át a határt.

Bicskey

Elek

útlevele

Jelzet: RS-002-F79-K-1928-3612

Vallomása szerint végül kitartó munkával meggyőzték, hogy a pénzhamisításban is vegyen részt, azzal az érvel, hogy Magyarországnak érdeke a szomszéd államok gyengítése, s a cél szentesíti az eszközt. Ekkor, 1928 elején az alábbi információk jutottak a tudomására: a hamis bankjegyek egy *Jellinek* (vagy *Jelinszky*) *Géza*^[25] nevű budapesti vegyész-mérnök gyakran költözködő laboratóriumában készültek, az Ébredő Magyarok tagjai közül pedig bizonyos *Jaloveczki Miklós*, *Majoros Géza*, *Kossalka Ferenc*, *Rohonczy Géza*, *Kunos Ignác* és *Kiss Géza* nevű személyek működtek közre a hamisításban, míg az értelmi szerző *Bicskey* megítélése szerint maga *Héjjas Iván* volt.

Bicskey összekötője, aki elvitte a laboratóriumba, majd akitől a hamis százdinárosokat kapta, és aki vele tartott vonattal is a Vajdaságba, a vallomás szerint *Dénes Imre* volt. *Bicskey Elek* *Dénes Imrével* és *Móricz Józseff*el együtt 1928 májusában már sikeresen hajtott végre egy akciót, amelynek keretében 200 hamis százdinárost hoztak forgalomba a Vajdaságban. Szeptember végén *Dénessel* újra próbálkoztak, de ez alkalommal nem jártak sikerrel, *Bicskeyt* letartóztatták, bűntársa, az általa *Dénes Imre*ként ismert személy, azonban nem került rendőrkézre. **(Lásd az 1. számú dokumentumot!)**

A forrásokból egy hétköznapi csalás narratívája is kiolvasható, ám mindent összevetve valószínűbbnek tűnik az 1925-ös frankhamisítási ügryhöz hasonló, balul elsült politikai-titkosszolgálati akció.^[26] Az előképnek tekinthető 1919–1921-es dinár- és szokolhamisítások,^[27] illetve az 1925-ben nagy port kavart frankhamisítás célja az volt, hogy

a trianoni békeszerződés keretében Magyarországtól elcsatolt területek miatt a jobboldali körök a szerb, csehszlovák vagy francia államon álljanak bosszút hamis bankjegyek tömeges forgalomba hozatalával. A vádhatóság ezt feltételezte a dinárhamisítási ügy mögött is.

Bicskey Elek pénzhamisítási ügyét az Újvidéki Kerületi Bíróság mint büntetőbíróság 1929 áprilisában tárgyalta. Ekkor a fiatal tanító immár módosított vallomást terjesztett bírái elé, ismét az ismeretlen férfitől a Szabadkán kapott/megvásárolt százdinárosokra hivatkozva, de a bíróság nem fogadta el ezt az állítását – jól hangzó, de kevésbé valószínű mesének titulálva azt –,^[28] és a korábbi vallomása, valamint néhány – csak a hamis pénz forgalomba hozatalára vonatkozó – tanúvallomás alapján ötévi szabadságvesztésre ítélte.^[29] A tárgyalások hírére az ÉME közleményt adott ki, amelyben elhatárolódott a dinárhamisítási ügytől, és a Bicskey által említett neveket valótlannak titulálta.

„A szerbek az utóbbi időben több ízben is megpróbálták politikai célokból meggyanúsításokkal szerepeltetni az Ébredő Magyarok Egyesületét. Legutóbb azzal vádolták meg az ÉME-t, hogy szervezett dinárhamisítással le akarta rontani a jugoszlávok pénzét. Az Ébredő Magyarok Egyesülete ugyan nem szorul védekezésre egy szerencsétlen, megtévedt és félig agyonvert emberből kicsikart, de később visszavont vallomással szemben, mégis megemlítjük, hogy a szerb bíróságok előtt ébredő magyarokként szerepeltetett Jalovetzky Miklós, Jellinek Géza, Majoros Ferenc, Kossalka Ferenc, Rohonczy Géza és Kiss Géza az ÉME-nek tagjai sohasem voltak, s talán nem is létező, légből kapott nevek. Érthető, hogy a szerbek az integritás alapján álló hatalmas, hazafias magyar szervezeten keresztül hamis vádjaikkal a magyar ügyet akarják kifelé kompromittálni. A szerbek az ébredő mumust festik a falra, de mi ébredő magyarok hiszünk abban, hogy ez a mumus nem az újságok hasábjain fogja a magyar integritás ügyét a szerbekkel elintézni. – Buday Dezső s. k. az ÉME országos elnöke.”^[30]

Bicskey Elek motivációi sem a sajtóforrásokból, sem perének irataiból nem derülnek ki egyértelműen. A per jegyzőkönyve szerint vallomásában az édesanyja házáért tűzkárra hivatkozott, és arra, hogy emiatt pénzre volt szüksége. Igen könnyen elképzelhető azonban az irredenta politikai indíték is: az első világháborút végigharcolt fiatalember, akinek szülővárosát, megszokott környezetét egy másik országhoz csatolták, szerb nyelvtudás hiányában pedig nem dolgozhatott tanítóként,^[31] mély ellenszenvvel viseltethetett a szerb–horvát–szlovén állam iránt, és nem kellett különösebben meggyőzni arról, hogy ha lehetősége nyílik rá, akkor akár cselekedjen is ellene – az Ébredő Magyarok Egyesülete megbízását végrehajtva.

Érdekes adat, hogy Héjjas Iván és Bicskey Elek akár valóban személyesen is ismerhették egymást, ahogyan arra Bicskey jegyzőkönyvbe vett vallomásában utal, és nem feltétlenül csupán az ÉME-n keresztül. Bár az I. világháborúban teljesen más katonai egységeknél teljesítettek szolgálatot, Bicskey tartalékos hadnagyként,^[32] Héjjas tartalékos főhadnagyként szerelt le, a kecskeméti illetőségű Héjjas Iván (családjának Bács vármegyében voltak birtokai) vezette különítményesek egy csoportja 1920–1921-ben lényegében megszállva tartotta Kecskemét környékét, s ugyanezek a katonai alakulatok ellenőrizték ez idő tájt Izsákot is, ahol a Vajdaságból az anyaországba átköltöző, ott szerencsét próbáló Bicskey Elek 1920-ban éppen tanítói állást vállalt. Az első világháború utáni polgárháborús időkben az elvileg *Horthy Miklós*

kormányzóhoz hű, formálisan az ország rendjének helyreállításán dolgozó irreguláris katonai különítmények a fehérterror ideje alatt, a Tanácsköztársaság bukása után országszerte önkényesen gyilkoltak és fosztogattak, és többek között Izsákon is pogromot hajtottak végre a helyi zsidóság ellen, illetve több hullámban számos kommunistának és/vagy zsidónak bélyegzett embert meggyilkoltak.^[33] Elképzelhetetlen lett volna, hogy az elcsatolt Bácsstopolyáról a csonka Magyarországra átköltöző tanító e kaotikus időkben a Nemzeti Hadsereg különítményes katonáinak, a helyi szinten lényegében abszolút hatalommal rendelkező katonai közigazgatás gyakorlóinak társaságát keresse? Nem tudhatjuk, és bár nem állíthatjuk teljes bizonyossággal, hogy Bicskey Elek maga is különítményes lett volna, de mivel Izsák viszonylag kis település volt, egy helyi tanítónak szinte biztosan valamilyen módon kapcsolatot kellett tartania a különítményesekkel, és így akár előnyére is válhatott, hogy maga is katonai múlttal rendelkező ember, sőt, tartalékos katonatiszt volt. További érdekes egybeesés, hogy a kecskeméti születésű Héjjas Iván 1927 és 1931 között végül a kunszentmiklósi választókerület parlamenti képviselője volt^[34] – éppen azé a településé, ahol korábban, 1924 és 1927 között Bicskey Elek is tanítóként dolgozott.

Végző soron nincs okunk kételkedni abban, hogy Bicskey második, (ön)leleplező vallomásában nagy vonalakban az igazságot mondta el, és meggondolatlanul vállalt el egy, az ő olvasatában kétségtelenül hazafias feladatot, s talán nem nagyon törődött azzal – illetve akár fogalma sem volt róla –, kik is voltak pontosan a megbízói. Az, hogy ismerte-e személyesen a pénzhamisítás kiötlőit, és vallomásában őket igyekezett-e fedezni (vagy leleplezni), esetleg maga sem tudta, pontosan kik is használták fel céljaikra, sajnos nem tisztázható egyértelműen. Mint ahogyan az sem, hogy a dinárhamisítási ügy mögött valóban az Ébredő Magyarok Egyesülete, esetleg valamely másik magyar szélsőjobboldali irredenta politikai mozgalom, vagy éppenséggel a korabeli magyar titkosszolgálatok valamelyike állt-e (akár szoros együttműködésben az általuk egyébként ilyen célokra több esetben felhasznált irredenta mozgalmakkal).^[35]

Perének jegyzőkönyve szerint a tárgyaláson védekezésésként Bicskey Elek azt is felhozta, hogy az Ébredő Magyarok Egyesületének bizonyos tagjai életveszélyesen megfenyegették őt, amennyiben nem hajlandó a tőlük kapott hamis pénzt forgalomba hozni. Védekezését azon okból nem vették figyelembe, hogy szabályos útlevéllal utazott évente rokonait meglátogatni a Vajdaságba (e látogatások alkalmával pedig helyzetjelentéseket készített az ÉME részére), valamint jegyzőkönyvbe vett vallomásban azt állította, hogy Dénes Imre beszélt rá a hamis pénz forgalomba hozatalára a szerb gazdaság gyengítése céljából.^[36] Az, hogy a jegyzőkönyvben szerepelt nevek nem voltak valósak, s az ÉME is elhatárolódott az ügytől, nem bizonyít és nem is cáfol semmit, tekintettel az ilyen akciók konspiratív jellegére. Ám ha az ismeretlen személytől kapott hamis százdinárosok vallomását tekintjük is igaznak, még ez a feltevés is engedhet következtetni titkosszolgálati jellegű konspirációra. A Bicskey Elek által lefestett, számára (állítása szerint) ismeretlen férfi, akitől a hamis bankjegyeket kapta, talán pontosan tudta, kit is környékez meg a feladattal, és habár e forgatókönyv szerint a tanító valóban nem ismerte pontosan a megbízóit, azok esetleg jó előre titokban adatokat gyűjtöttek róla, és a maguk módján nagyon is ismerték őt.

A sajtóban megjelent, Bicskeytől származó információkkal ellentétben (amelyek azt részletezik, hogy a férfit heteken át verték, kezét-lábát összekötözték, kínozták, éjszaka vallatták, mindaddig, amíg az Ébredő Magyarok Egyesületét nem volt hajlandó belekeverni az ügybe s jegyzőkönyvbe nem mondta a detektívek által diktált neveket),^[37] a per iratai alapján a vádlott a tárgyaláson elismerte, hogy a hathónapos vizsgálati fogság alatt a rendőrök nem verték meg, és nem csikartak ki belőle kényszerrel vallomást.^[38]

Akármi is a pontos igazság, Bicskey Elek mindenesetre ötéves szabadságvesztést kapott az ügyében eljáró szerb bíróságtól, és enyhítő körülményként csak a hamis bankjegyek rossz minőségét és a vádlott büntetlen előéletét vették figyelembe. Egyértelműen tehát nem lehet megállapítani, hogy a fiatal vajdasági tanítót a pénzhamisítási ügyben politikai motiváció vagy pusztán a gazdasági haszonszerzés vezérelte-e. Az ügy kontextusba helyezéséhez említést érdemelhet, hogy a sajtó 1926 elején is cikkezett egy dinárhamisítási ügyről, amelyet először a frankhamisítással hoztak kapcsolatba, de a nyomozás során tisztázódott, hogy egy attól független, Németországban elkövetett csalásról van szó.^[39] A korszakban több más dinárhamisítási ügyről is tudunk, melyek tárgyalásakor egyszer sem merült fel politikai-titkosszolgálati szál, a sajtó is pusztán gazdasági bűncselekményként találta azokat.^[40] Mindez arra utal, hogy a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságban a bankjegyhamisítás viszonylag gyakorinak számított, s önmagában nem keltett különösebb szenzációt.

Érdemes persze mind a sajtóban megjelent információkat, mind a bírósági iratokat kellő forráskritikával kezelni. Nem állapítható meg például teljes bizonyossággal, hogy Bicskey tagja volt-e az Ébredő Magyarok Egyesületének. Ezzel együtt azonban inkább politikai indítékra, az ÉME valamilyen fokú érintettségére enged következtetni az a tény, hogy bár a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában az Ébredő Magyarok Egyesületének igen töredékesen fennmaradt fondjában^[41] nem található olyan irat, amely Bicskey Elek tagságát alátámasztaná, Bicskey perének jegyzőkönyve csatolmányként tartalmazza a férfi fényképpel ellátott útlevelét, és a korabeli fényképen jól látszik, hogy Bicskey zakója hajtókáján az Ébredő Magyarok Egyesületének pajzs alakú, hármashalmot, kettős keresztet, a háttérben pedig a felkelő napot ábrázoló, piros-fehér-zöld kitűzőjét viseli. Ez erősen valószínűsíti a tagságot, bár az 1920–1930-as években a kitűzőt szimpatizánsok is könnyedén beszerezhatték.

ÉME Tagsági igazolvány

[Tovább a galéria oldalára](#)

Jelzet: MNL OL P2249 007

A jobboldali, irredenta érzelmű tanító 1920 utáni kényszerhelyzetbe kerülése, majd későbbi B-listázása és munkanélkülisége talán társadalomtörténeti szempontból érthetővé teszi, miért sodródott bele akár egy kisszerű bűncselekménybe, akár (hazafias alapon vagy nyomásgyakorlás hatására) az Ébredő Magyarok Egyesülete és talán egyúttal a korabeli magyar titkosszolgálatok politikai akciójába. Bárhog is történt, ő húzta a rövidebbet, és hosszú évekre börtönbe került. Az Újvidéki Fellebviteli Bíróság 1929. szeptember 2-án hagyta jóvá az elsőfokú ítéletet, s 1929. október 23-án a Belgrádi Semmitőszék újvidéki részlege elutasította az elítélt fellebbezését.

A Vajdasági Levéltár őrizetében fennmaradt még egy másik, szerb nyelvű, az Újvidéki Kerületi Bíróság mint büntetőbíróság által kiállított bírósági irat is, mely szerint Bicskey Elek egy *Bicskey Antal* nevű, 26 éves, szerb állampolgárságú, közelebbről meg nem határozott rokona^[42] segítségével, aki malomipari munkásként kereste kenyerét, 1929 nyarán szökést kísérelt meg a börtönből. Rokona egy kenyérbe sütve fűrészt, valamint parókát, álbajuszt és hajfestéket csempészett be hozzá a börtönbe. Bicskey Elek két helyen elfűrészelte a cella rácsát, és 300–350 dinárral megpróbálta megvesztegetni a fegyőrt, további 1000 dinárt ígérve neki, ha nem akadályozza meg a szökést. A két fiatalembert azonban leleplezték; Bicskey Antal három hónap szabadságvesztést kapott, arra pedig a bírósági jegyzőkönyvben nincs adat, hogy Bicskey Elek e balul sikerült szökési kísérletért további büntetésben részesült volna. **(Lásd a 2. számú dokumentumot!)**

UPRAVA KAZNENOG ZAVODA
Broj 4898- M.
1 novembra 1.933 g.
Lepoglava.

O K R U Ž N O M S U D U

N O V I S A D

Na tamosudni dopis od 25 oktobra 1.933 god. broj K-3612-1 ovoj je Upravi čast izvestiti taj sud da je ova Uprava prema ženju toga ^{suda} od 22 marta 1.932 god. ovršila kazni od 3 meseca tamnice nad Bičkej Elekom izrečene presudom toga suda Broj K-36-1928. na ime neuterane novčane kazne od 2000 dinara, - odnosno Bičkei Elek je ovu kaznu ovršio dana 15 oktobra 1.933 god. na uslovnom otpustu koji mu je podeljen Rešenjem Gospodina Ministra Pravde od 16 jula 1.932 god. broj 74443 na koji je pušten iz ovoga Zavoda dana 21 jula 1.932 godine, - što se naslovu znanja radi saopštava .-

1 novembra 1.933 god.
Lepoglava.

U P R A V N I K,

m:
Mr. Stij

Bicskey Elek szabadlábra helyezési dokumentációja

Jelzet: RS-002-F79-K-1928-3612

A Szerbiában őrzött levéltári forrásokból az is kiderül, hogy Bicskey Elek a rá kiszabott öt évből végül összesen négy és felet töltött börtönben: az ítélet meghozataláig az újvidéki, majd ezután a mai Horvátország területén található lepoglavai börtönben raboskodott, ahol a korszakban elsősorban politikai elítélteket tartottak fogva. Mellékbüntetésként 2000 dináros pénzbírsággal is sújtották, melyet azonban feltehetően a család igen rossz anyagi helyzete okán nem állt módjában megfizetni, így a pénzbüntetés kiváltásaként további három hónapot töltött börtönben. A jugoszláv igazságügyi miniszter 1932. július 16-án kiadott rendelete alapján 1932. július 21-én bocsátották feltételes szabadlábra. A feltételes szabadlábra helyezés időtartama

1933. október 15-én járt le, ekkor engedélyezték csak Magyarországra való visszatérését. **(Lásd a 3. számú dokumentumot!)**

Az ügy Bicskey magánéletére gyakorolt hatásáról a sajtó is tudósított: a *Délbácska* című napilap beszámolt arról, hogy a letartóztatása hírére felesége kétségbeesésében három kiskorú gyermekével együtt öngyilkosságot akart elkövetni: vízbe ugrott, de mind az anyát, mind gyermekeit szerencsésen kimentették.[\[43\]](#) Emellett idősebb lánya, *Bicskey Erzsébet* 1940 és 1946 között vezetett naplója, amely könyv formájában a Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltárának kiadásában 2019-ben jelent meg, szintén arról tanúskodik, hogy a család a későbbiekben szétesett; az apa hazaköltözött Bácsstopolyára, és – minden bizonnyal a büntetőügy és a börtön hatására – megkeseredett és elvakult emberré vált. Arról, hogy börtönből való szabadulása után esetleg újra tanítóként helyezkedett volna el, nem áll rendelkezésre adat; feltehetőleg munka nélkül élt éveken keresztül szülővárosában, ahol lényegében az édesanyja tartotta el. **(Lásd a 6. számú dokumentumot!)**

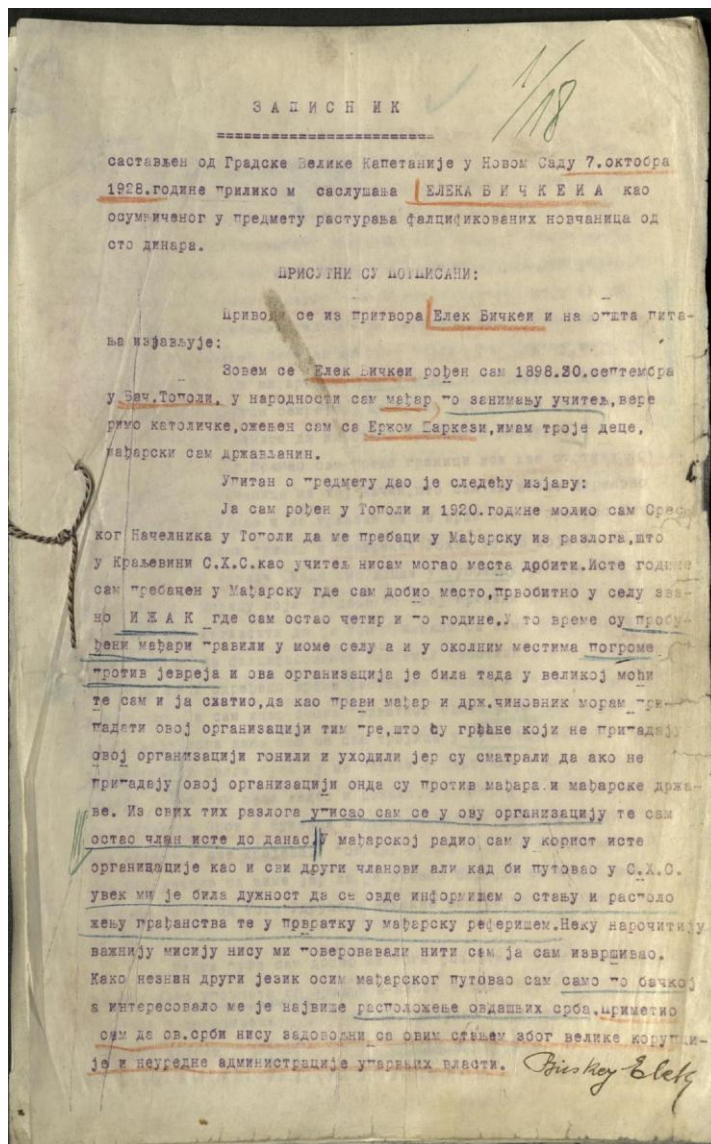
Bicskey Elek további sorsáról keveset tudunk: a második világháborúban katonai szolgálatot teljesített (lánya naplójának tanúsága szerint egy időben levante-körzetparancsnokként[\[44\]](#) működött közre a honvédség utánpótlásának kiképzésében, illetve a fronton is harcolt), 1943-ban tartalékos honvéd hadnagyból tartalékos honvéd főhadnaggyá léptették elő,[\[45\]](#) a háború során súlyos tüdőbetegséget szerzett, majd Ausztriában került hadifogságba.[\[46\]](#) Betegségéből kifolyólag százszázalékos hadirokkanti státuszt kapott, végül 1947-ben a budakeszi tüdőszanatóriumban[\[47\]](#) hunyt el. Feleségét ezt követően járadék nélküli hadiözvegygé nyilvánították.[\[48\]](#)

Dokumentumok

1.

Bicskey Eleknek az újvidéki rendőrkapitányságon tett vallomása^[49]

Újvidék, 1928. október 7.

A jegyzőkönyvet az újvidéki városi rendőrkapitányságon vették fel 1928. október 7-én, Bicskei Elek kihallgatásán, akit hamis 100 dinárosok terjesztésével gyanúsítanak. Jelen vannak az alulírottak, köztük Bicskey Elek, aki a következőket nyilatkozta:

Bicskey Eleknek hívnak, 1898. szeptember 30-án Topolyán születtem, nemzetiségemre nézve magyar vagyok, a foglalkozásom tanító, római katolikus vallású vagyok, nő, feleségem Sárközy Erzsébet, három gyermekem van, magyar állampolgár vagyok. Mivel Topolyán születtem, 1920-ban kérvényt intéztem a topolyai járás előljáróságához, hogy áttelepülhessek

Magyarországra, mivel tanítóként odahaza nem tudtam elhelyezkedni. Még ugyanabban az évben át is települtem Magyarországra, Izsákon kaptam állást, ahol négy és fél évet töltöttem. Azokban az időkben az Ébredő Magyarok Egyesülete részéről a faluban és a környező falvakban nagy zsidóüldözések folytak, és mivel akkoriban a szervezet igen nagy hatalommal rendelkezett, úgy éreztem, hogy igaz magyarként és állami tisztviselőként csatlakoznom kell hozzájuk. Ebből az indíttatásból beléptem hát a szervezetbe, melynek azóta is tagja vagyok. Miként számos tag, a szervezet céljainak megvalósítása érdekében többször jártam a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságban, és az volt a feladatom, hogy feletteseimet informáljam az ottani helyzetről és a lakossági közvéleményről, mikor visszatértem Magyarországra. Különösebben fontos küldetésre nem küldtek, ilyenben nem is vettem részt, mivel a magyaron kívül más nyelvet nem beszélek, ezért utazásaim során csak a Bácskában jártam. Leginkább a délvidéki szerbek véleménye érdekelt, és tapasztaltam, hogy a vidék szerb lakossága elégedetlen a nagymérvű korrupció és a hanyagul működő közigazgatás miatt. Külföldi utazásaim során jelentkeznem kellett a szervezet központjában, ahol mindig megkaptam a szükséges utasításokat arról, mit kell csinálnom, hogyan kell cselekednem. Megjegyzem, különösebben fontos küldetésre soha nem utaztam, és utazásaim feltűnést sem keltettek, mivel anyám Topolyán él, ott van kisebb birtoka. Május folyamán készültem őt meglátogatni, ekkor jelentkeztem az Ébredő Magyarok Központjában Jaloveczki Miklósnál, aki az egyesület titkára volt, és hosszas rábeszéléssel meggyőzött, hogy vigyek magammal hamis pénzt, amelyet forgalomba kellene hoznom, és ezzel gyengítenem a Magyarországgal rossz viszonyban álló Szerb–Horvát–Szlovén Királyságot. Ezután Jaloveczki Miklós átküldött a másik titkárhoz, Dénes Imréhez, aki 200 darab hamis százdináros bankjegyet adott át a részemre, hogy vigyem át a határon és hozzam forgalomba őket. Május 4-én átkeltem a határon, a hamis pénzt pedig úgy csempészttem át, hogy ingem alatt a testemre kötöttem, mivel a határátlépéskor nem végeznek motozást. Velem utazott a szervezet másik megbízottja, Móricz József is, aki ugyanakkor áthozott a határon 500 darab hamis bankjegyet. Mikor Szabadkára értünk, átadtam a pénzt, elkezdtük a lakosság körében forgalomba hozni. Elfelejtettem hangsúlyozni, hogy velünk jött Dénes Imre is, akinél szintén volt hamis pénz. Szabadkán szétváltunk, és azt beszéltük meg, hogy bizonyos idő elteltével újra találkozunk és visszatérünk Magyarországra, mivel nekem magánügyben május 30-ig Topolyára kellett utaznom. Május 30-án újra Szabadkán találkoztunk és visszajöttünk Magyarországra. Az Ébredő Magyarok Egyesülete részéről arra voltak kíváncsiak, mit láttam, milyen benyomásokat szereztem, különösen a szerbek és a bunyevácok[50] véleménye érdekelte őket, illetve hogy a külhonban ragadt magyarok várják-e a terület visszacsatolását és az anyaország hatalmának visszatérését. A hamis pénz ügyében nem tettek fel kérdéseket, a lényeg az volt, hogy sikerült túladni rajta.

Ez alkalommal azért utaztam Topolyára, mert anyám férjhez ment, és meg akartam ismerkedni a mostohaapámmal, és nem terveztem bemenni az Ébredő Magyarok központjába. A Szerb–Horvát–Szlovén Királyság konzulátusa igen közel van a Szikszai kávéházhoz, ahol az ügynökök összeülnek megbeszélésekre, így ők észrevettek és meghívtak a kávéházba, ahol Dénes Imre átadott a részemre 150 darab hamis bankjegyet. A cél az volt, hogy átjuttassam a pénzt a határon, melyet szeptember 25-én léptem át Dénes Imrével együtt, aki kb. 400 hamis bankjegyet hozott magával; Szabadkán szétváltunk, én tovább utaztam Topolyára, ő pedig Belgrádba. Két nap múlva a megbeszéltek szerint újra találkoztunk Szabadkán, hogy együtt

menjünk tovább Újvidékre forgalomba hozni a pénzt. Két napig jártuk a kisebb üzleteket, trafikokat a város külső kerületeiben, nekem kb. tíz, Dénesnek pedig sokkal több bankjegyen sikerült túladni, mivel ő sokkal ügyesebb volt e téren, mint én. Én visszatértem Topolyára még egy napra, majd október 4-én visszamentem Újvidékre, ahol találkoztam Dénes Imrével, és újra nekiláttunk forgalomba hozni a hamis bankjegyeket. Egyikünk bement az üzletekbe, a másikunk 40-50 méterről figyelte, hogy nem követ-e bennünket valaki, és hogyha egyikünket elfognák, rögtön tudja tájékoztatni a szervezetet, az Ébredő Magyarokat a budapesti Sörház utca 5-ben.^[51] Én délután szerettem volna beváltani egy hamis bankjegyet, de a kereskedő észrevette, hogy a pénz hamis, és feljelentett a rendőrségen. Dénes Imre mindezt látta, táviratozott a szervezetnek, és visszatért Magyarországra.

Mivel Magyarországon nagy ellentétek állnak fenn a katolikusok és a reformátusok között, ennek köszönhetően a református tanfelügyelő javaslatára én mint katolikus 1924-ben Izsákról átkerültem tanítónak Kunszentmiklósról, amely a Szabadka–Budapest vasútvonalon helyezkedik el. Itt ismerkedtem meg sógorom, Sárközy Ferenc révén, aki Biatorbágyon tanító, Dénes Imrével, aki ugyanarról a településről, Csúrogról, a Bácskából származik, mint a feleségem és a sógorom. Így ismertem hát meg Dénes Imrét, ő javasolta, hogy lépjek be az Ébredő Magyarok Egyesületébe. Ebben az időben ő a Budapesti Rendőr-főkapitányságon dolgozott, és hosszas rábeszéléssel végül meggyőzött és beszervezett, elvitt a szervezet központjába, ahol bemutatott Jaloveczkinek és Budaházy egyetemi tanárnak, illetve a budapesti Gresham Étteremben^[52] Héjjas Ivánnak is.

A családomra való tekintettel nem akartam kockázatos küldetést vállalni a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság területén, de mivel egy családi örökösödési ügy miatt gyakran jártam haza, ő azt javasolta, hogy utazásaim alkalmával tartsam nyitva a szemem, figyeljek, és mikor visszatérek Magyarországra, benyomásaimat továbbítsam az Ébredő Magyarok központja felé. Minden évben általában kétszer-háromszor utaztam haza, és mikor visszatértem Magyarországra, Pesten beszámoltam a Bácskában tapasztalható általános elégedetlenségről, amúgy vallásra és nemzetiségre való tekintet nélkül minden embert jól megfigyeltem. A pénzhamisítási ügybe úgy folytam bele, hogy már a frankhamisítási ügybe is be akartak vonni, beszéltek előttem ilyesmiről, de járatlan voltam e téren, és nálam alkalmasabb és intelligensebb embereket kerestek, akik beszéltek franciául. Dénes Imre már 1924-ben Kunszentmiklóson azt javasolta a számomra, hogy foglalkozzam inkább hamis százdinárosok forgalomba hozatalával a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságban. A későbbiekben is többször beszélünk erről, eleinte nem mertem elvállalni, ám ő állandóan buzdított, és bizonyos Móricz és Mattyasovszky nevű embereket említett, akik szintén gyakran utaztak a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságba, és állítólag hatalmas mennyiségű hamis pénzt sikerült forgalomba hozniuk. Folyó év január hónapjában kiutaztam a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságba Móricz József és Mattyasovszky Tibor társaságában. Mindenki vitt magával egy táskát körülbelül 4–500 hamis bankjeggyel, én eleinte nem mertem velük együtt belépni az országba, mert nem tudtam, hogy fogják a pénzt átvinni a határon, de végül is mindhárman törvényes úton átjutottunk az országhatáron, majd szétváltunk azzal, hogy később az ország belsejében újra találkozunk, én pedig Topolyára utaztam az anyámhoz. Mikor ismét találkoztunk Pesten, ők azzal dicsekedtek, hogy sikerült az összes hamis pénzen túladniuk.

Egyébként Dénes Imre a legveszélyesebb hamispénz-terjesztő, 1925 óta már nem tartozik a budapesti rendőrség állományába, de politikai megbízottként továbbra is dolgozik nekik. Én úgy tudom, hogy a beutazási vízumait a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság konzulátusán szerzi be, és általában két-három útlevelel is van nála, melyek különböző nevekre szólnak. Ez alkalommal egy Bohus névre szólóval utazott, egyébként nem tudom, mi a valódi neve, de a saját neve alatt nem tud a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság területére utazni, mert már az első világháborúban is besúgóként tevékenykedett Szerbiában, agent provocateur volt,[\[53\]](#) és több embert felakasztottak a ténykedése nyomán. Dénes amúgy csúrogi származású, körülbelül 35 éves, 175 centiméter magas, karcsú termetű, kék szemű, szőke haját közepén elválasztva hordja, normális alakú orra, kis szája, vastag ajka és hosszúkás arca van, elegánsan öltözködik, legutóbb szürke, széles karimájú kalapot, szürke kabátot, sötétzöld öltönyt és sárga szattyánbőr cipőt viselt. Dénes szülei Csúrogon élnek, a felesége állítólag szerb származású, egy szerb katonatiszt lánya, az osztrák–magyar hadsereg szerbiai evakuálása alkalmával jött vele Pestre, először a Metropol Szállóban[\[54\]](#) laktak, jelenleg az Erzsébet Királyné Szállodában[\[55\]](#) élnek. Feleségét Jelenának / Ilonának hívják, körülbelül harmincéves, nagyon szép, elegáns, karcsú, magas, gesztenyebarna hajú asszony, az utóbbi időben ő is gyakran jár át a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságba, de nemcsak Szerbiába, hanem Szlovéniába és Horvátországba is, mivel állítólag élnek ott rokonai.

Móricz és Mattyasovszky hasonló módszerrel járnak át Csehszlovákiába, ott is hamis pénzt hoznak forgalomba, és van még egy Jung Ferenc, illetve egy Mircea Fehér nevű illető is, akik hasonló tevékenységet végeznek Romániában.

Móricz és Mattyasovszky közös lakást bérelnek az Üllői úton, a házszámot nem tudom, Móricz a Mosinger cégnél dolgozik, Mattyasovszky pedig a Hermes Bankban,[\[56\]](#) de dolgozott a Rogácsy-féle illatszerüzletben a Rákóczi úton is. Jungról és Fehérről nem tudok semmi közelebbit.

Arról sem tudok semmit, hol készítették ezeket a hamis bankjegyeket, lehet, hogy a Sörház utcai nyomdában, ahol az Ébredő Magyarok Egyesületének székháza található, illetve nincs onnét messze a Honvéd Térképészeti Intézet.[\[57\]](#) Azt beszélik, hogy ez a küldetés hamarosan befejeződik, és nyomtatnak majd új, jobb minőségű hamis bankjegyeket.

A tevékenységre hazafias okokból vállalkoztam, nem gondolván a családomra, engedvén az Ébredő Magyarok főkolomposai rábeszélésének. Jaloveczki, Budaházy egyetemi tanár, Héjjas, Gömbös állandóan arról beszéltek, hogy a kisantant ellen minden eszközzel harcolni kell, a cél pedig szentesíti az eszközt, és meggyőztek arról, hogy a kisantant országokat[\[58\]](#) gazdaságilag úgy lehet tönkretenni, ha hamis pénzzel árasztjuk el őket.

Bicskey Elek kihallgatása 1928. október 11-én így folytatódott:

Amint azt már korábban említettem, Dénes Imre rángatott bele a pénzhamisítási ügybe, a hamisító bandával megismerkedtem, de keveset tudok róluk, csak laikusként szemléltem a

szervezkedésüket. Annyit tudok mondani, hogy ez év elején Dénes Imre elvitt egy Jellinek Géza nevű vegyész-mérnök lakására a Herczeg Sándor utca 25. szám alá, le a pincébe. Ott pedig egy jól felszerelt kémiai labort láttam, egy hosszú asztalt, az asztal végén hengereket, kicsit arrébb pedig egy üveglapot, melyen kb. 10 darab 100 dináros bankjegy dombornyomása látszott, láttam továbbá egy nagy reflektort, valamint papírvágógépet és nagyobb mennyiségű hamis pénzt is egy asztalon. Láttam egy nagyobb csomagot is, de nem tudom megmondani, hamis pénz volt-e benne. Jellinek lakásán ugyan egy teljesen felszerelt fotólabort láttam, de nem voltam jelen egy alkalommal sem, mikor a hamis pénzt nyomtatták, hiszen nem laktam Pesten, csak alkalmanként jártam fel oda, és hallottam, hogy Jellinek korábban a Hajcsár utca 25. szám alatt lakott. Gyakran vált lakást, és mivel vegyész-mérnök, kémiai dolgokkal foglalkozik, így senkinek sem tűnt fel, hogy a laboratóriumában pénzt is hamisít. Jellinek-nél tett látogatásom alkalmával ismertem meg Majoros Gézát, Kosálka Ferencet és Kunos Ignácot, akik mind az Ébredő Magyarok Egyesületének tagjai, és segítenek a hamis pénz előállításában, továbbá a bandához tartozik még bizonyos Rohonci Géza és Kis Géza is.

Jellinek Géza 35 éves, nős, magas, nagydarab, borotvált férfi, ott lakik, ahol a laborja van.

Kosálka Ferenc litográfus,[\[59\]](#) nem tudom, hány éves, középmagas, vörös hajú, haját közepén elválasztva hordja, hosszúkás és szikkadt arcú férfi, állandó lakása nincs.

Rohonci Géza foglalkozására nézve színész és magántisztviselő, körülbelül harmincéves, magas, vékony, sasorra van, mindig borotválkozik, ő is segédkezik a pénznyomtatásban, vele a Tabán kocsmában találkoztam, nem tudom, hol lakik.

Kis Géza magántisztviselő, körülbelül 35 éves, alacsony, széles hátú, nős, nem tudom, hol lakik, Jellinek lakásán ismertem meg, és az EMKE kávéházban[\[60\]](#) szoktam vele találkozni.

Kunos Ignác cinkográfus,[\[61\]](#) a Térképészeti Intézetnél dolgozik, kb. 30 éves, magas, rendkívül sovány, halvány arcú, nős, nem tudom, hol lakik. Vele is az EMKE-ben szoktam találkozni.

Majoros Géza litográfus, cinkográfus, kb. 30–35 éves, középmagas, más személyleírást nem tudok róla adni, vele is a Tabán kocsmában találkoztam Budán.

Még sokkal több ember foglalkozik a hamis pénz forgalomba hozatalával, de én csak egy részüket ismerem, a banda legjelentősebb tagja azonban Dénes Imre, akinek a személyleírását már megadtam, illetve a felesége, Ilona, annyit tudok, hogy a Dénes házaspár nagyon ügyes, a hamis pénzt legfőképp Belgrádban terjesztik.

Jaloveczki Miklós magántisztviselő, úgy tudom, a Tisztviselők Szövetségénél[\[62\]](#) dolgozik a Mester utcában, ott találkoztam vele, mikor ott jártam, úgy hallottam, ő is hamis pénzt terjeszt, de nem tudom, hol.

Móricz József kb. harmincéves, Veszprém környékén született, foglalkozása nincs, zömök, széles vállú, szalmaszőke hajú férfi, haját felfelé fésüli, rövid, gondozott bajusza van, amikor utoljára láttam, sárgászöld öltönyt viselt, őt még a háború alatt ismertem meg a katonaságnál.

Ő elsősorban Zágrábban terjeszti a hamis pénzt, mivel ebben a régióban ismerős, a háború alatt hosszabb időt töltött a zágrábi, illetve az eszéki kórházban, hogy milyen minőségben, beteg volt-e, vagy ott dolgozott, azt nem tudom.

Mattyasovszky Tibor 32–33 éves, Kassán született, a Mosinger Hirdetőirodánál dolgozik, középmagas, barna hajú, kerek, halovány arcú férfi, borotvált, őt is a háború alatt ismertem meg a katonaságnál, valamint többször is találkoztunk a háború után Pesten.

Ahogy Dénes Imrétől tudom, Mattyasovszky elsősorban hamis cseh pénz szlovákiai forgalmazásával foglalkozik, de Horvátországban hamis százdinárosok forgalomba hozatalában is részt vett, ez év május hónapjában együtt utaztunk át a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságba. Szabályosan bejelentkezett a városi rendőrkapitányságon, de persze hamis, álnévre szóló útlevél volt nála, ez alkalommal pedig 500 hamis bankjegyet hozott magával, és Móricz Józseffel közösen ezeket kísérelték meg forgalomba hozni Horvátországban, körülbelül három hétig ezzel foglalkoztak. Ezt megelőzően velem együtt részt vettek a hamis pénz forgalomba hozatalában Zomborban, Apatinban, Újvidéken és Péterváradon.

Jung Ferenc erdélyi menekült, ahogy emlékszem, körülbelül 30–35 éves lehet, magas, barna haja, hosszúkás, csontos arca van, jól beszél románul, ezért főleg a Bánát román falvait látogatta, de arról is tudok, hogy Romániában is terjesztett hamis bankjegyeket. Őt is a háború óta ismerem, többször találkoztam vele Pesten.

Mircea Fehér Barda helységből való, Erdélyből, 32 éves, magas, sötét bőrű, cigánykülső ember, két felső foga hiányzik, ő is részt vesz a hamis román pénz terjesztésében.

Jablonszky Tiborról nem tudok személyleírást adni, mivel nem ismerem, csak hallomásból tudom, hogy ő is hamis pénz terjesztésével foglalkozik.

Bár nem tudom biztosan, de úgy gondolom, a pénzhamisítókat az Ébredő Magyarok Egyesülete segítette, a felsorolt személyek mind tagjai a szervezetnek. Technikai értelemben a főszervező Jellinek Géza, akiről úgy hallottam, már az elején, 1920–21-ben is foglalkozott pénzhamisítással a szervezet keretei között. A véleményem az, hogy az egész hamisítási ügyről tudnak a hatóságok is, de mivel a pénzhamisító banda az Ébredő Magyarok Egyesülete keretei között működik, így nem tettek ellenük semmit, az egész banda mögött pedig maga Héjjas Iván nemzetgyűlési képviselő, az Ébredő Magyarok vezetője áll.

Az irat jelzete: RS-002-F79-K-1928-3612 – Vajdasági Levéltár, Újvidéki Kerületi Bíróság iratai, Büntetőpererek iratai, Bicskey Elek pénzhamisítási ügye 1928. – Eredeti, gépelt.

2.

Bírósági ítélet Bicskey Elek szökési ügyében[\[63\]](#)

Újvidék, 1929. október 2.

A Királyi Felség nevében az Újvidéki Kerületi Bíróság mint büntető bíróság 1929. okt. 2-án

Í T É L E T T

hirdetett, Bicskey Elek (a továbbiakban B. E.) vádlott ügyében. B. E. Csúrogon született, apja neve Elek, édesanyja Teréz, 30 éves, rk. vallású, magyar állampolgár, tartózkodási helye Nyírábrány, nő, 3 gyerek apja, írástudó, tartalékos hadnagy, foglalkozása tanító – mint elsőrendű számú vádlott,

Bicskey Antal szül. a szerémségi Indián, apja neve Iván, anyja neve Katica, 26 éves, nő, családjá nincsen, rk. vallású, a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság alattvalója, malomipari munkás, katonai szolgálatát letöltötte, mint másodrendű vádlott,

A vád B. E.-vel szemben az, hogy 1929 nyarán szökést kísérelt meg a fogdából oly módon, hogy az ablakrácsot két helyen elfűrészelte a B. Antaltól kapott fűrészszel, de megszöknie nem sikerült. Ezen kívül vesztegetéssel is vádoljuk – egy meg nem nevezett őrnek 300–350 dinárt adott azzal a feltétellel, hogy utólag még ad 1000 dinárt, ha nem gátolja a szökését.

A másodrendű vádlott B. Antallal szemben az a vád, hogy 1929. VI. 10-én átvett B. E.-től 1000 dinárt azzal a céllal, hogy vegyen neki egy fűrész és parókát. A fűrész egy vekni kenyérbe csempészve juttatta be B. E.-hez. Ezért B. Antal 3 hónap börtönbüntetésre ítéltetik.

A mai napi tárgyaláson B. E. elismerte bűnösségét, hogy ötéves börtönbüntetése időtartama alatt megpróbált megszökni. Azt is elismerte, hogy 300–350 dinárral megvesztegette az őrt, és további 1000 dinárt ígért neki, ha szemet huny a szökése alkalmával.

A másodrendű vádlott, B. Antal is elismerte bűnösségét a fűrész, a paróka, az álbajusz és a hajfesték beszerzését illetően, valamint azt, hogy az említett kellékeket átadta az elsőrendű vádlottnak, ilyen mód segítve őt a szökési kísérletben.

B. E. ötéves szabadságvesztését töltötte, amelyet pénzhamisítás miatt kapott. B. Antal látogatóba járt be hozzá, és ezek alkalmával tervezték meg a szökést.

Bizonyítékok hiányában a bíróság elvetette a megvesztegetés tényét.

Újvidék, 1929. október 2.

Az irat jelzete: RS-002-F79-K-1929-2357 – Vajdasági Levéltár, Újvidéki Kerületi Bíróság iratai, Büntetőperek iratai, Bicskey Elek szökési ügye 1929. – Eredeti, gépelt.

3.

Bicskey Elek szabadon bocsátásáról szóló iratok[\[64\]](#)

Bácstopolya, 1933. október 17.

Lepoglava, 1933. november 1.

Újvidék, 1933. november 3.

TOPOLYA – POLGÁRMESTERI HIVATAL
8935/1933.

Az Újvidéki Kerületi Bíróság végzése alapján 1929. április 29-én, 3612/64-1929. ügyszám alatt a topolyai születésű Bicskey Elek magyar állampolgár öt éves börtönbüntetésre, valamint 2000 dinár pénzbüntetésre ítéltetett a perköltségek fedezése címén, amely pénzbüntetés nem fizetés esetén háromhavi további elzárásra változtatható. Említett személy a lepoglavai börtönből a 4998/1932. ügyszámú határozat értelmében 1933. október 15-ével feltételes szabadlábra helyezésre kerül, mivel öt éves börtönbüntetését letöltötte. Az elítélt kívánsága, hogy visszatérhessen Magyarországra, az eljáró hatóság pedig nem tud arról, hogy az elítéltnak még bármennyi idő is hátralenne a büntetéséből, ezért kérjük a tisztelt címet, hogy tegye meg a megfelelő intézkedéseket az illető Magyarországra történő visszaküldése céljából.

Bácstopolya, 1933. október 17.

Jegyző

Polgármester

[aláírás]

[aláírás]

A Lepoglavai Börtön Igazgatósága
Sz. 4898 – M
1933. november 1.
Lepoglava

Tájékoztatás az Újvidéki Kerületi Bíróság részére

Az 1933. október 25-én kelt, K-3612-1928 iktatószámú iratra hivatkozva tájékoztatjuk Önöket, hogy az elítélt a rá kiszabott büntetést letöltötte, melynek keretében a kétezer dinár pénzbüntetést is háromhavi elzárásra változtatták. Ezúton értesítjük továbbá a tisztelt címet, hogy az elítéltet 1933. október 15-ével feltételes szabadlábra helyezték, az igazságügyi miniszter úr 1932. július 16-án kelt, 74443. számú rendelkezése alapján a börtönből 1932. július 21-én elbocsátásra került.

Lepoglava, 1933. november 1.
[aláírás]
börtönigazgató

B. Kostić

Újvidéki Kerületi Bíróság

iktatószám: 3612/90/928.

Topolya Község Polgármesteri Hivatalának

Az 1933. október 17-én kelt, 8935/933. iktatószámú ügyiratra hivatkozva tájékoztatjuk a tisztelt címet, hogy Bicskey Elek elítélt letöltötte a rá kiszabott büntetést, és jelenleg semmi akadálya nem áll fenn annak, hogy Magyarországra visszaküldjék, illetve kiállítsák részére a megfelelő igazolást, mely feljogosítja, hogy a Jugoszláv Királyság határain kívülre utazzon.

Újvidék, 1933. november 3.

Az irat jelzete: RS-002-F79-K-1928-3612 – Eredeti, gépelt.

4.

A Vreme [Idő] című szerb napilap cikke a dinárhamisítási ügyről[\[65\]](#)

Vreme, 1928. november 4. [\[66\]](#)

Szerb újságikk (Vreme)

Nagyszabású hamisítási és kémügy

Az Ébredő Magyarok szervezik a hamis százdinárosok előállítását és forgalomba hozatalát

—

Ügynököket, Bicskey Eleket letartóztatták Újvidéken, aki szenzációs beismerő vallomást tett a budapesti központ működéséről

Újvidék, november 3. – Egy hónappal ezelőtt az újvidéki rendőrségnek sikerült felderítenie egy nagyszabású pénzhamisítási ügyet, melynek száalai az országhatáron túlra vezetnek, Budapestre, részben az Ébredő Magyarok Egyesületéhez, részben pedig a Főherceg Sándor utca 25. szám alá, ahol Jellinek Géza mérnök lakásán vegyi labor működik hamis százdináros bankjegyek előállítása céljából. A Vreme már több alkalommal írt a Vajdaságban megjelent hamis százdinárosokról, egy részükről kiderítették, honnan származnak, egy másik részükről azonban mindezt eddig nem sikerült kideríteni. Az újvidéki rendőrség rendkívül alapos nyomozásnak köszönhetően, amelyet már régóta folytat, sikerült felgöngyölíteni az ügy szárait, melyek minden kétségen kizáróan az Ébredő Magyarokhoz vezetnek.

Az Ébredő Magyarok Egyesülete egyik tagjának letartóztatása Újvidéken

A nyomozás gyors eredményt hozott, amikor az újvidéki rendőrségnek végül is sikerült Újvidéken, a Temerini utcában elfognia az Ébredő Magyarok egyik tagját egy köteg hamis százdináros bankjeggyel. Mindez folyó év október 5-én történt, egy, a Temerini utcában szolgáltatást teljesítő rendőrfőnök figyelmes lett egy emberre, aki üzletről üzletre járt, valamint egy kereskedő is figyelmeztette a rendőrt egy bizonyos illetőre, aki vásárolgatott és hamis

százdinárosokkal fizetett. A rendőr előre ment, bevárta az ismeretlen férfit amint kijött az egyik üzletből, majd a törvény nevében felszólította, hogy álljon meg és igazolja magát. Az ismeretlen férfi zavarba jött, elment a rendőrrel egy kapualjba, ahol zsebéből kivett egy köteg papírt, melyek között ott volt magyar útlevele. A félhomályban a papírok között a rendőr észrevett egy csomó százdinárost, és mivel az ismeretlen férfi gyanúsán viselkedett, ezért előállította a rendőrkapitányságon.

Nagy meglepetés

A rendőrségen a nyomozók megkezdtek az ismeretlen férfi kihallgatását, aki elmondta, hogy Bicskey Eleknek hívják, Topolyán született 1898-ban, magyar állampolgár, foglalkozására nézve tanító, motozásakor pedig körülbelül százötven darab hamis százdináros bankjegyet találtak nála, amelyek igen jó minőségűek voltak, ezért laikusok közötti terjesztésük nem ütközhetett nehézségbe. Bicskeynél szabályos magyar útlevél volt, de mivel beutazása után nem jelentkezett be szabályszerűen a helyi hatóságoknál, ezért azonnal harminc nap elzárásra ítélték.

Bicskey vallomása

Az első kihallgatás során Bicskey megpróbálta a rendőrséget félrevezetni, és azt nyilatkozta, hogy a hamis százdinárosokat Szabadkán vette egy ismeretlentől 500 dinárért.^[67] A kihallgatás során azonban később mégis részletes vallomást tett, és a rendőrségnek rendkívül érdekes adatokkal szolgált. Azt állította, azért utazott Topolyára, hogy meglátogassa édesanyját. Magyarországra még 1920-ban települt át, ahol magyar állampolgárságot kapott és tanítói állást vállalt. Ugyanekkor lépett be az Ébredő Magyarok Egyesületébe is, és mivel erről a vidékről való, a szervezet részéről nyomást gyakoroltak rá, hogy szerbiai utazásai során figyelje az itteni közhangulatot.

Az „Ébredő Magyarok” szolgálatában

Bicskey Elek eleinte vonakodott a szervezet megbízását elfogadni, mert félt, hogy esetleg letartóztatják, de később mégis meggyőzték, és elfogadta a rábízott feladatot. Mivel egzisztenciája különben is az Ébredő Magyarok Egyesületétől függött, elfogadta, hogy mikor átutazik a határon, a kapott utasítások szerint jár el. Mostanáig kétszer sikerült ilyen jellegű határátlépést végrehajtania, míg Újvidéken végül rendőrkézre nem került. A kihallgatás során a rendőrség igen érdekes adatok birtokába jutott, amelyeket persze egyelőre titokban tartanak, hogy hatékonyan tudjanak fellépni az Ébredő Magyarok Egyesületének aknamunkája ellen. Mindenesetre mielőtt külföldre utazott volna, Bicskey Eleknek minden alkalommal jelentkeznie kellett az Ébredő Magyarok központjában Budapesten, ahol pénzt és utasításokat kapott. Az újvidéki rendőrkapitányságon lezajlott kihallgatásán körülbelül húsz ember nevét

sorolta fel az Ébredő Magyarok közül, akiktől instrukciókat kapott arra nézve, hogyan viselkedjen, mit csináljon Jugoszláviában, illetve mire figyeljen. Ők beszéltek rá arra is, hogy hamis pénzt hozzon forgalomba, és ebből a tevékenységből tartsa fenn magát.

A titokzatos Dénes Imre

Vallomásában Bicskey Elek különösen nagy hangsúlyt fektetett Dénes Imrére, a magyar titkosszolgálat ügynökére, aki becskerekiből származású, és jelenleg Magyarországon él. Tőle kapta Bicskey a hamis pénzt, melyet át kellett hoznia hazánkba. Bicskey először ez év május negyedikén, más személyek társaságában jött át a határon, és a megfigyelő tevékenység mellett immár az is a feladatai közé tartozott, hogy a Vajdaságban hamis pénzt hozzon forgalomba. Mivel első utazása sikeres volt, miután visszatért Budapestre, úgy döntött, újra próbálkozik. Másodszor ez év szeptember 25-én érkezett vissza Szerbiába, ezúttal Dénes Imre kíséretében. Az utasítások szerint ők ketten külön dolgoztak, Dénes felügyelte Bicskey tevékenységét, valamint jelentenie kellett a budapesti központnak, ha Bicskeyt esetleg elfogják. Amint az újvidéki rendőrség ezen adatok birtokába jutott, a lehető legkiterjedtebb nyomozást folytatta le a Vajdaság egész területén, melyet személyesen Sztanoje Mihaldzsity újvidéki rendőrkapitány, illetve Radenko Rakity, a bűnügyi rendőrség parancsnoka személyesen vezetett. Több városban is házkutatásokat és letartóztatásokat rendeltek el, és jelentős adatok birtokába jutottak Dénes Imréről és a többi személyről, akik hamis pénz terjesztése céljából jártak át a határon.

Hol is nyomtatják a hamis dinárokat Budapesten?

A kihallgatás során Bicskey részletesen leírta a helyszínt, ahol a hamis százdinárosok készülnek. A nyomdába Bicskeyt Dénes Imre vitte el a Főherceg Sándor utca 25. szám alá, Jellinek Géza mérnök lakására. Jellinek Gézának vegyi laborja van a lakás pincéjében, tehát rendelkezésére álltak a feltételek, hogy hamis pénzt állítson elő. Dénes tehát elvitte Bicskeyt a szóban forgó házba, ahol a pincében több személlyel találkozott, és arra emlékszik, hogy látott ott egy hosszú asztalt, amelynek a végén egy henger volt, üveglapok körülbelül tíz darab hamis százdinárossal, illetve az egyik sarokban észrevett néhány csomagot, melyek alakjából és méretéből arra következtetett, hogy ezek is hamis bankjegyeket tartalmaznak. Ezen kívül Bicskey Elek azt is bevallotta, hogy a pénzhamisítók Romániában és Csehszlovákiában is hasonló módszerekkel hoztak forgalomba hamis pénzt, mint a Vajdaságban. Mivel a rendőrség a legfontosabb adatokat összegyűjtötte, Bicskey Eleket átadták a bíróságnak, ügyét az Újvidéki Törvényszék a várható legrövidebb időn belül tárgyalja, a tárgyalás pedig előre láthatóan lerántja majd a leplet az Ébredő Magyarok Egyesületének tevékenységéről.

5.

A *Reichspost* című bécsi napilap cikke Bicskey Elek dinárhamisítási ügyéről[\[69\]](#)

Bécs, 1928. november 7.[\[70\]](#)

Az újvidéki rendőrség letartóztatta Bicskey Elek magyar állampolgárt, aki – a belgrádi Vremje értesülései szerint – vallomásában beismerte, hogy megbízást kapott a Budapesten előállított hamis százdináros pénzkötegek Jugoszláviában történő terjesztésére. Az Ébredő Magyarok Egyesületének megbízásából kétszer lépte át a határt. Bicskey egyúttal felvilágosítást nyújtott a magyar szervezet jugoszláviai tevékenységéről is. Elárulta továbbá, hogy őt egy Dénes nevű tettestárs szervezte be, a bankjegyhamisítás pedig Budapesten a Főherceg Sándor utca 25. alatt történt, Jellinek Géza mérnök lakásán. Bicskey még számos igen fontos leleplezést is közölt, melyeket azonban a nyomozás érdekében titokban tartanak.

6.

Részletek Bicskey Erzsébet naplójából[\[71\]](#)

Topolya, 1942. augusztus/szeptember 2. – 1943. augusztus 6.

– részlet –

1942. augusztus/szeptember 2.

[...]

Topolyán nagy örömmel fogadtak. Pistuka beteg,[\[72\]](#) apám lelkibeteg. Mi kapni jöttünk ide valamit, de helyett adnunk kellett. Nem anyagi dolgotadtunk, hanem annál többet. Mosolyt, vidámságot, szeretetet. Különbén nagyon, de nagyon jól éreztük magunkat. Sok angóranyúl van, én nagyon szeretem őket. Szép, tágas udvarunkon boldogan zavarásztuk[\[73\]](#) egymást Idával. Olykor szétengedtünk egy csomó kisnyulat. Édesek voltak, szétmentek az egész udvaron és ettek, a nagy nyuszikám pedig elszaladt közülük. Kezdtém zavarni, de nem sokáig, mert hamar kifáradt, és akkor megvárt engem. Kedves állat a nyuszika nagyon. Ha egyszer

férjhez mennék, nekem is lenne ilyen nyúlfarmom. Szép nagy falusi udvart szeretnék, hajladozó akáccal, és az udvar tele állatkákkal. De jó is lenne!

Vasárnaponként elmentünk egy-egy mulatóhelyre, mert itt ez nagy divat volt. Nem törődnek ott azzal, hogy a haza veszélyben van, és hogy ezren és ezren esnek el a magyar katonák. Itt vidám élet folyik. A fiúk hívtak táncolni, de nem mentünk. Igaz, mindig volt jó társaságunk. Apám h[a]d[na]gy. Csak nem fogunk ott parasztfiúkkal leállni! Éjfélnél előbb soha nem feküdtünk le. A strandolástól itt is sikerült megmenekülni.

Volt egy kis kellemetlen összetűzés is apámmal, de ezt nem is írom le. Elég baj az, hogy így van a mi családjunk.

Mikor jöttünk haza, megvallom, sírtam kicsit. Kitekintettem a kocsiból, és láttam magam mögött a falut, az utolsó nagyvakációt, kicsordultak a könnyeim.

[...]

1943. augusztus 6.

[...]

Itthon^[74] nagy kertünk van, tele barackfával, szilvafával. Mennyi gyümölcsünk van! Miért ne adnék annak, aki kér? Egy család már egészen ideszokott. Olyan boldogok a gyerekek, ha látják, hogy a kisasszony a kertben van. Versenyt futok a nyulacskákkal, este vadászom a kis sünmalacokkal. Alkonyatkor, amikor már elfáradtam, bejövök hallgatni szegény apám magyarázatát. Önmagával is meghasonlott, csalódott ember az én apám. És most látom, hogy eddig mennyire tévedtem, hogy őt okoltam boldogtalan családi életünkért. Édesanyám hibásabb volt, mert apámat csak irányítani kell. Szeretettel, megértéssel jó ember lett volna ő. A mi családi életünkben a tragédia elsősorban a rossz gazdasági élet volt. A szomorú trianoni béke. Sok gond, baj nehezedett szüleim vállaira, és édesanyám nem volt elég erős. Összeroskadt...

Most aztán apám itt, ő amott. Én tudom, hogy előbb-utóbb úgyis összekerülnek, csak még most édesanyám kicsinyeskedik, hogy mit szól a világ. Édesapám vitézi várományos, kap földet, gazdag ember lesz.^[75] Áldozatos, jó lelkű nagymamámnak köszönhetjük azt is, hogy apám még így is él. Leventekörzetparancsnok. Külsőleg csak görnyedt, szikár testén látszik az élet súlya. Tisztelik, becsülik, és nem tudja azt senki, hogy a kedves főhadnagy úr halálos beteg. Igen, ezt én állítom. Nap nap után hallom elmélkedéseit az emberekről, a vallásról, Istenről, és eleinte ez furcsa volt. Később aztán rájöttem, hogy egy beteg lélek, csalódott, önmagával meghasonlott, sokat szenvedett lélek fantasztikus képei.

Mi hárman gyermekek valahogyan felnőttünk. Eljutottunk már az élet kapujáig. Pistuka jelenleg katona, kicsit könnyelmű, de kedves fiú. Nem lehet rá megharagudni. Iduska^[76] szegény csak ipariskolát végzett, de nincs kedve a varráshoz. Ő is hivatalba fog menni.

Semmink még nincs, amit hozománynak neveznek. Pedig mindketten szeretnénk férjhez menni. Fiúkat sem nagyon ismerünk.

[...]

7.

Özv. Bicskey Elekné tanítónő kézzel írott önéletrajza

Hely és dátum nélkül

Bicskey Elekné[77] sz[ületett] Sárközy Erzsébet. Születési helyem Csúrog (Bács megye) 1894. dec. 9.

Jelenleg a nyírbátori áll[ami] általános iskolánál működöm.

Értelmiségi családból származom. Édesapám tanító volt szülőfalumban, s ott 40 évig működött.

Tanítónői okleveletem Kalocsán az érseki tanítónőképzőben szereztem jó eredménnyel.

A Magyar Nők Dem[okratikus] Szövetségének, a Magyar Kom[munista] Pártnak, a Pedagógusok Szabad Szakszervezetének tagja vagyok. Ezen egyesületekben fejtek ki munkásságot, úgy, amint azt időm és erőm megengedi.

Férjem a háborúban szerzett betegségében mint 100 %-os hadirokkant múlt év nov[ember]ben meghalt. Egyetemi hallgató fiam és érettségizett leányom ellátásáról magam gondoskodom.

Újság, amit olvasok: a „Szabad Nép” s a Pedagógiai szaklapok.

özv[egy] Bicskey Elekné

ált[alános] isk[olai] tanítónő

Az irat jelzete: MNL SzSzBML VI.–501.–IX.–a. – Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára, A központi államigazgatás területi szervei, Az oktatásiügyi igazgatás

szakszervei, Szabolcs vármegye tanfelügyelőjének iratai, Özveggy Bicskey Elekné tanítónő szolgálati idejére vonatkozó iratok – Eredeti, kézzel írt.

(A Bicskey családról további érdekességeket a *Bicskey-napló* című Facebook-oldalon olvashatnak az érdeklődők.)

[1] Vö. a *Pesti Napló* cikkével, mely szerint egy Bicskey István nevű volt bacsstopolyai tanítót tartóztattak le a Délvidéken pénzhamisítás vádjával. (A belgrádi „magyar pénzhamisítás” – leleplezett hazugság. *Pesti Napló*, 1928. november 6. 6.) A *Délbácska* ezt helyesbíti: az elkövető keresztnéve nem István, hanem Elek, a szerb sajtó pedig összekeverte egy Bicskey István nevű, ugyancsak bacsstopolyai születésű cipésszel, aki ekkor már Budapesten élt, és a cikk megjelenésének időpontjában már évek óta nem járt vajdasági szülővárosában. (Egy Bicskey István nevű bácskatopolai születésű, harminc esztendősen Budapesten él és 1924 óta nem volt Jugoszláviában. *Délbácska*, 1928. november 6. 4.) A *Budapesti Hírlap* arról is tudósít, hogy a hírbe hozott Bicskey István Bicskey Elek rokona volt. (Jugoszláv mese a magyarok dinárhamisításáról. *Budapesti Hírlap*, 1928. november 6. 2.)

[2] Magyar nyelvű újságcikket e tanulmányban nem közlünk, mivel a magyar sajtóban megjelent írásokat összefoglalja az alábbi, korábbi publikáció: KÁNTÁS BALÁZS–SZERÉNYI ILDIKÓ: Dinárhamisítás a Délvidéken. *A hét dokumentuma*. Magyar Nemzeti Levéltár, 2019. 04. 29. http://mnl.gov.hu/mnl/ol/hirek/dinarhamisitas_a_delvideken

[3] MNL OL K 428 – Magyar Távirati Irodai hírei 1920–1956 adatbázis – Könyvmegosok – Lapszemle, 1928. nov. 8. 237–238. és 262–263., illetve 1929. ápr. 29. 1138–1140.

[4] [Cím nélküli hír], *Reichspost*, 1928. november 7. 3.; In Ungarn wird weitergefälscht. Wieder die „Erwachenden Ungarn” [Magyarországon tovább folyik a hamisítás. Ismét az „Ébredő Magyarok”]. *Tagblatt*, 1928. november 8. 8.; Bethlen-Horthy ließen Dinarnoten fälschen [Bethlen és Horthy dinárbankjegyeket hamisítatnak]. *Arbeiterwille*, 1928. november 7. 2.; Die Dinar-Fälscher-Affäre [A dinárhamisítási ügy]. (*Linzer*) *Tages-Post*, 1928. november 8. 9.; Ungarn fälscht Dinarnoten [Magyarország dinárbankjegyeket hamisít]. *Innsbrucker Nachrichten*, 1928. november 8. 11.; Fälschung von Dinarnoten [Dinárbankjegyek hamisítása]. *Freie Stimmen*, 1928. november 8. 5.; Die fälschen Dinarnoten. Die Angaben der Verhafteten [Hamis dinárbankjegyek. A letartóztatottak vallomása]. *Neue Freie Presse*, 1928. november 7. 5.; Die Dinarfälscheraffäre in Neusatz [Az újvidéki dinárhamisítási ügy]. *Neues Wiener Journal*, 1928. november 7. 10.

[5] Једна велика шпијунско-фалсификаторска афера [Nagyszabású hamisítási és kémügy]. *Vreme*, 1928. november 4. 7.

[6] A teljesség igénye nélkül: A belgrádi „magyar pénzhamisítás” – leleplezett hazugság. *Pesti Napló*, 1928. november 6. 6.; Egy dinárhamisító vallomásából új rágalomhadjáratot indítanak a szerbek Magyarország ellen. *Új Barázda*, 1928. november 6. 6.; Jugoszláv mese a magyarok dinárhamisításáról. *Budapesti Hírlap*, 1928. november 6. 2.; Pénzhamisításai vádat koholnak a szerbek az Ébredők ellen. *Magyarság*, 1928. november 6. 2.; Újabb rágalmozási manőver Magyarország ellen. *Dunántúl*, 1928. november 6. 6.; Semmi közöm az Ébredő Magyarokhoz, mondotta a hamisított százdináros bankjegyek

forgalomba hozatalával vádolt Bicskei Elek nyírábrányi tanító, akit a noviszádi törvényszék tegnap öt évi fegyházra ítél. *Délbácska*, 1929. április 28. 5–6.

[7] RS-002-F79-K-1928-3612.

[8] RS-002-F79-K-1928-3612.

[9] RS-002-F79-K-1928-3612.

[10] B-listázás: nagyarányú közalkalmazotti létszámcsoökkentés, amely az 1920-as években több hullámban, elsősorban 1922 és 1924 között zajlott le. A mindenkori kormány a közalkalmazotti, köztisztviselői réteg létszámának csökkentésével egyrészt az államháztartás egyensúlyát igyekezett helyreállítani, másrészt a politikailag megbízhatatlannak ítélt személyeket akarta ilyen módon eltávolítani a közszférából. A B-listázás különösen sok tanító és tanár pályáját törte derékba, az így munkanélkülivé váló pedagógusok száma megközelítette a tízezret. (GYÁNI GÁBOR: Magyarország társadalomtörténete a Horthy-korban. In: KÖVÉR GÖRGY – GYÁNI GÁBOR: *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig*. Osiris, Bp., 2006, 176.)

[11] A hamisított százdináros bankjegyek terjesztésével gyanúsított Bicskey Elek tanítót tegnap három óra hosszat hallgatta ki a vizsgálóbíró. *Délbácska*, 1928. november 7. 3. (Bicskey Elek B-listára kerülésének időpontja pontosan nem állapítható meg, a vallomása és az említett útlevél bizonyága szerint feltehetőleg 1927-ben történt.)

[12] RS-002-F79-K-1928-3612.

[13] RS-002-F79-K-1928-3612. Az 1918 és 1945 között működő Ébredő Magyarok Egyesülete nevű irredenta szélsőjobboldali szervezet történetével kapcsolatban LÁSD ZINNER TIBOR: *Az ébredők fénykora, 1919–1923*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1989.

[14] Sárközy Erzsébet édesapja, Scharfenberger Sándor belügyminisztériumi engedéllyel változtatott családnevet maga, felesége és nyolc gyermeke számára 1900-ban. (Magyar Nemzeti Levéltár, Névváltoztatási kartonok, MNL OL X 8913-MF 30804-00459-1.)

[15] Sárközy, született Scharfenberger Erzsébet 1894. december 9-én született Csúrogon Scharfenberger Sándor gyermekeként. (Magyar Nemzeti Levéltár, Anyakönyvi adatbázis, MNL OL W 202-MF A2800-0030.)

[16] Sárközy, született Scharfenberger Ferenc István Csúrogon született Scharfenberger Alexander (Sándor) gyermekeként 1888. december 9-én. (Magyar Nemzeti Levéltár, Anyakönyvi Adatbázis, MNL OL W 202-MF A2799-0700.)

[17] A korszakban nem létezett önálló magyar titkosszolgálat, a hírszerző, a kémelhárító, illetve a politikai rendészeti tevékenységet a rendőrség, a csendőrség, valamint a honvédség többször átszervezett nyomozó osztályai látták el. Így egyáltalán nem valószínű, hogy a Budapesti Rendőr-főkapitányság alkalmazottja hírszerző vagy diverzáns tevékenységet látott el. (Lásd KOVÁCS TAMÁS: Az ellenforradalmi rendszer politikai rendészetének genezise, 1919–1921. *Múltunk*, 2009. 2. sz. 64–92.)

[18] Az újságírók érdeklődésére a budapesti rendőr-főkapitányság azt a tájékoztatást adta, hogy Dénes Imre nevű ember sohasem állt a rendőrség szolgálatában. (A noviszádi rendőrség megállapítása szerint az „Ébredő Magyarok” Egyesülete hamisított százdináros bankjegyekkel árasztotta el a Vajdaságot. *Délabácska*, 1928. november 4. 5.; Pénzhamisításai vádat koholnak a szerbek az Ébredők ellen, *Magyarság*, 1928. november 6. 2.) Ellenben az *Új Nemzedék* című napilap számos, 1920-as évekbeli lapszámának rendőrségi híreiben olvashatunk egy Dienes Imre nevű rendőrnemzetről mint a Budapesti Rendőr-főkapitányság alkalmazottjáról, aki kollégáival különböző bűnesetek tetteseit fogta el. Pl. Újabb őrizetbevétel a dollárhamisítás ügyében. *Új Nemzedék*, 1921. december 25. 20.; A rendőrség elfogott egy kereskedőt, aki két millió koronát sikkasztott. *Új Nemzedék*, 1922. március 8. 5.; Sikkasztásért letartóztatták a „Posta és távirat” című lap szerkesztőjét. *Új Nemzedék*, 1922. április 11. 6.; Letartóztatott házasságszédelgő. *Új Nemzedék*, 1923. június 2. 7.

[19] Magyar Nemzeti Levéltár, Anyakönyvi Adatbázis, MNL OL W 202–MF A2799–0742.

[20] *Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára – Személyes Ügyek*, 1918. 2. sz. 1629. A közlöny a személy beazonosítására vonatkozó születési alapadatokat nem publikálja, ezért csak feltételezhetjük, hogy a Bicskey Elek által megnevezett Dénes (Dienes) Imréről van szó.

[21] Héjjas Iván (1890–1950) az első világháborúban katonatiszt, az Osztrák–Magyar Légió vadászpilótája, majd a fehérterror idején különítményparancsnok, akinek nevéhez Prónay Pál századossal együtt számos önbíráskodás és politikai gyilkosság fűződik. Egyik alapítója és vezetője az Ébredő Magyarok Egyesületének; a két világháború közti Magyarország egyik meghatározó, katonai múlttal rendelkező szélsőjobboldali politikusa, ugyancsak Prónay Pállal együtt egyik értelmi szerzője és irányítója az 1921-es nyugat-magyarországi felkelésnek is. 1927–1931 között a kunszentmiklósi választókerület parlamenti képviselője, később különböző magas pozíciókat töltött be a Kereskedelmi- és Közlekedésügyi Minisztériumban. 1944 végén a szovjetek elől Spanyolországba menekült, 1947-ben a népbíróság távollétében halálra ítélte. 1950-ben, emigrációban, a spanyolországi Vigóban hunyt el.

[22] Bicskey Elek talán tévedett vallomásában a megnevezett személyt illetően, vagy a jegyzőkönyvet vezető személy nem helyesen írta le a bediktált nevet, amely jó eséllyel Budaváry László (1889–1962) pedagógust és publicistát, az Ébredő Magyarok Egyesületének alelnökét (1920–1930), a két háború közötti korszak egyik meghatározó, hírhedten antiszemita szélsőjobboldali politikusát, közéleti személyiségét takarja.

[23] Zinner Tibor monográfiájában nincs arra való utalás, hogy Jaloveczki/Jalovetzky Miklós bármilyen tisztséget betöltött volna az Ébredő Magyarok Egyesületének vezetőségében. (Lásd ZINNER: i. m.)

[24] Érdekes adalék, bár csak közvetve kapcsolható a dinárhamisítási ügy szereplőihöz, hogy Budapest Főváros Levéltárában megtalálható egy 1947-es népbírósági büntetőper iratanyaga, mely egy bizonyos (ifjabb) Dienes Imre kunhegyesi községi tisztviselő antiszemita izgatási ügyéről szól. (BFL XXV.1.a.–1948–2954–I–0150382.) Ifjabb Dienes Imre idősebb Dienes Imre és Borbély Ilona gyermekeként 1919. december 28-án született Kunhegyesen, tehát korát tekintve lehetett a Bicskey Elek által megnevezett, 1928-ban körülbelül 35 éves Dénes (pontosabban Dienes) Imre fia. Anyja keresztnéve Bicskey Elek vallomásával egybehangzóan ugyancsak Ilona. Ez az egybeesés önmagában kevés bizonyító erővel rendelkezik, megemlíthető azonban az is, hogy az 1920-as évek egyik leghírhedtebb, igen nagy sajtóvisszhangot kiváltó büntetőügyében, az Ébredő Magyarok Egyesületével szoros összefüggésbe hozható úgynevezett bombaperben is fontos tanúként jelent meg egy bizonyos Borbély Ilona. (Márffy József banktisztviselő és társai, az Ébredő Magyarok Egyesülete IX. kerületi Nemzetvédelmi

Osztályának tagjai a vád szerint 1922. április 2-án pokolgépet helyeztek el és robbantottak fel a liberális Erzsébetvárosi Polgári Demokrata Kör összejövetelén; a terrorcselekményben nyolc ember vesztette életét.) A per egyik tanúja, Borbély Ilona az elsőrendű vádlott, Márffy József közvetlen banki kolléganője volt. (BFL VII.5.c.–16193/1923. – Márffy József és társai pere.) Ez a névazonosság ugyancsak lehet véletlen egybeesés, de közvetve akár igazolhatja Dienes Imre rendőrnagy és az Ébredő Magyarok Egyesületének kapcsolatát is.

[25] A sajtóban megjelent cikkek szerint Jellinek Géza nevű vegyészmérnök, illetve pénzhamisítással kapcsolatba hozható laboratórium Budapesten nem létezett a megadott címen (Főherceg Sándor utca, ma Bródy Sándor utca 25.). (A noviszádi rendőrség megállapítása szerint az „Ébredő Magyarok” Egyesülete hamisított százdináros bankjegyekkel árasztotta el a Vajdaságot. *Délbácska*, 1928. november 4. 5.; Pénzhamisításai vádat koholnak a szerbek az Ébredők ellen. *Magyarság*, 1928. november 6. 2.)

[26] Többek között Kovács Tamás hívja fel rá a figyelmet, hogy az Ébredő Magyarok Egyesülete önálló hírszerző osztályt is működtetett, mely már a Horthy-korszak elején a magyar állami szervekkel, ti. a politikai rendőri és titkosszolgálatokkal is igen szoros kapcsolatban állt. (KOVÁCS: i. m. 64–92.) Igen jó példa továbbá a szélsőjobboldali, irredenta szervezetek és a magyar titkosszolgálatok együttműködésére az 1919-ben alakult Kettőskereszt Vérszövetség nevű titkos társaság, amely tagjainak többsége irredenta és szélsőséges nacionalista nézeteket valló, határon túli magyar területekről származó személy volt. A környező országokban kifejtett hírszerző és felderítő tevékenységet végző tagokat fedés alatt a Belügyminisztériumban Főtartalék néven katonai állományba szervezték, tehát lényegében hivatásos hírszerzőkké váltak, akik alkalmazhatók voltak a hivatalos magyar külpolitikai irányvonalba nem illeszthető feladatok (pl. a Rongyos gárda hadművelet, vagy a határon túl elkövetett szabotázs- és diverzáns akciók) végrehajtására. A II. világháború alatt egy részük csatlakozott az antifasiszta ellenállási mozgalomhoz (Magyar Front, 1944), másik részük a nyilasokkal szövetkezett. VARGA KRISZTIÁN: Az 1945 előtti politikai rendőrség Wayand Tibor detektívfelügyelő önvallomásaiban. *Betekintő*, 2009. 1. sz. http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_1_varga_k.pdf

[27] A szokol a csehszlovák korona köznyelvi elnevezése volt. A szokolhamisításról lásd ABLONCZY: i. m. 31–32. Az 1920-as dinárhamisítás kapcsán a frankhamisítási ügy kirobbanása után, 1926-ban a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság és a Magyar Királyság között külügyminisztériumi jegyzékváltás is történt. Lásd Leleplezett szerb rágalom: A dinárhamisítás hamis vádjá. *Budapest Hírlap*, 1926. március 11. 4.; A magyar kormány a jugoszláv kormányhoz intézett válaszjegyzékben nyilatkozik az 1920. évi dinárhamisításról. *Világ*, 1926. március 11. 6.; A magyar és jugoszláv kormány jegyzékváltása a dinárhamisítás ügyében. *Pesti Hírlap*, 1926. március 11. 9.

[28] Semmi közöm az Ébredő Magyarokhoz... *Délbácska*, 1929. április 28. 5–6.

[29] RS–002–F79–K–1928–3612.

[30] Buday Dezső nyilatkozata a dinárhamisítási vádokról. *Nemzeti újság*, 1929. május 3. 10. Lényegében ugyanezt a sajtóközleményt több napilap is lehozta. (Az Ébredő Magyarok Egyesülete a szerb dinárhamisítási vádokról. *Magyarság*, 1929. május 3. 4.; Buday Dezső nyilatkozata a dinárhamisítási vádokról. *Budapesti Hírlap*, 1929. május 3. 8.)

[31] 1921-ben a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság vallás- és közoktatásügyi minisztériuma előírta a kötelező államnyelvi vizsgák letételét a nemzetiségi tanítók számára, amit 1923-ban és 1928-ban is

elrendeltek. A magyar tanítók hányattatásairól beszámolt a magyar nyelvű *Délbácska* című napilap is. (Vizsgáznak a tanítók. *Délbácska*, 1928. március 10. 1.)

[32] Bicskey Elek első világháborús szolgálati lapja. Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténelmi Levéltár, Anyakönyvi lapok, 36125. szám.

[33] BODÓ BÉLA: Héjjas Iván. 2000, 2010. 10. sz. 9–27.

[34] Uo.

[35] Ablonczy Balázs is kitér arra, hogy a frankhamisítási ügyről a legmagasabb magyar politikai körök is tudtak, és a magyar titkosszolgálatok is igen mélyen érintve voltak. Vö. ABLONCZY: i. m. 29–56.

[36] RS-002-F79-K-1928-3612.

[37] Semmi közöm az Ébredő Magyarokhoz... *Délbácska*, 1929. április 28. 5–6.; Bicskey Elek nyírábrányi tanító pénzhamisítási pöre Újvidéken. *Magyarság*, 1929. április 30. 4.

[38] RS-002-F79-K-1928-3612.

[39] A dinárhamisítás is kapcsolatban van a frankhamisítással. *Világ*, 1926. január 6. 3.; Németország kiadja a dinárhamisítókat. *Új Nemzedék*, 1926. január 14. 2.; Hamis pénz itt – hamis pénz ott. *8 Órai Újság*, 1926. január 16. 8.; A dinárhamisítás nincs összefüggésben a hamis frankok ügyével. *8 Órai Újság*, 1926. január 20. 9.; Nincs összefüggés a dinár és a frankhamisítás között. *Az Est*, 1926. január 20. 12.; Leleplezett szerb rágalom: A dinárhamisítás hamis vádja. *Budapesti Hírlap*, 1926. március 11. 4.; Dinárhamisítók Duisburgban. *Budapesti Hírlap*, 1926. július 10. 7.

[40] A *Délbácska* című napilap csak 1928-ban több dinárhamisítási esetről tudósított. Lásd A noviszádi fellebbviteli bíróság teljes egészében helybenhagyta a százdináros bankjegyhamisítók büntetését. *Délbácska*, 1928. február 2. 2.; Hamisítják a százdinárosokat: ötven százalék erejéig hamisított százdinárosok a noviszádi pénzpiacon. *Délbácska*, 1928. július 5. 4.; A noviszádi ügyészség fogházába szállították a becskereki pénzhamisítókat. *Délbácska*, 1928. augusztus 31. 2.; Továbbá volt egy jelentékeny dinárhamisítási eset Nagykinindán is, melyről az osztrák sajtó is cikkezett. Lásd Die Geldfälscher von Groß-Kikinda [A nagykikindai pénzhamisítók]. *Abendzeitung*, 1928. augusztus 28. 2.

[41] MNL OL P 2249 – 7. sorozat. Érdemes figyelembe venni, hogy az egyesület iratanyaga a főváros levéltárát ért második világháborús tűzvész alkalmával, valamint az egyesület székházánál, a IV. (ma V.) kerület Sörház utca 3-nál folyó harcok során nagyrészt megsemmisült.

[42] Feltehetőleg az unokatestvére, mivel a szerb nyelvű bírósági jegyzőkönyvben a vádlottak szüleinek a neve is szerepel, és míg Bicskey Elek apját idősebb Bicskey Eleknek hívták, Bicskey Antal apja bizonyos Bicskey Iván volt. Vö. RS-002-F79-K-1929-2357.

[43] A hamisított százdináros bankjegyek terjesztésével gyanúsított Bicskey Elek tanítót tegnap három óra hosszat hallgatta ki a vizsgálóbíró. *Délbácska*, 1928. november 7. 3.

[44] A leventeservezetek a katonai előképzés legfontosabb szervezetei voltak Magyarországon az 1920-as évek elejétől a második világháború végéig. A mozgalom kettős irányítás alatt működött. A

felszínen nyíltan a kultuszminisztérium alá rendelt Országos Testnevelési Tanács irányította, míg a rejtett katonai szervezetet a tanács tábornoki rangú társelnöke vezette. A szakbizottság vegyesdandár-kerületenként egy kerületi testnevelési felügyelő, vármegyénként egy testnevelési felügyelő és járasonként egy testnevelési vezető elnevezéssel álcázott hivatásos tiszt közvetítésével végezte munkáját. Az egyesületek gyakorlatain való kötelező részvételt a hatóságok a szülőkön kérték számon, és adandó alkalommal az elmaradásokért őket büntették pénzbírsággal vagy elzárással. A második világháború vége felé a leventemozgalom már nyíltan a honvédség utánpótlási szervezetének számított, és egészen fiatal, 16–18 éves fiúkat is besoroztak tényleges katonai szolgálatra.

[45] *Honvédségi Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára – Személyes Ügyek*, 1943. augusztus 28. 1154.

[46] *„Belső várkastély”. Bicskey Erzsébet, egy fiatal lány naplója 1940–1946.* Forráskiadvány. Szerkesztette KÁNTÁS BALÁZS–KUNT GERGELY–SZABÓ PIROSKA–SZERÉNYI ILDIKÓ. Nyíregyháza, Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára, 2019, 201.

[47] Mai nevén Országos Korányi Pulmonológiai Intézet – Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet.

[48] Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára (továbbiakban: MNL SzSzBML) VI.–501.–1222B/166-1/1950 – Bicskey Elekné tanítónő szolgálati idejének igazolására vonatkozó iratok.

[49]A szerb nyelvű forrást fordította Berkes József.

[50] Bunyevác: Bácskában élő délszláv népcsoport, melynek tagjai a horvát nyelv egy jellegzetes nyelvjárását beszélik.

[51] Az Ébredő Magyarok Egyesületének székháza Budapest belvárosában, a Sörház utca 3. sz. alatt működött.

[52] A londoni Gresham Biztosítótársaság szecessziós székházának (ma: V. kerület, Széchenyi István tér 5–6.) földszintjén üzemelt a híres Gresham Kávéház.

[53] Agent provocateur (francia): provokátor, besúgó, idegen hatalom ügynöke, aki az ellenséges területen a lakosság között zűrzavart kelt, dezinformációt terjeszt. Itt Bicskey Elek vallomásaiban feltehetőleg arra utal, hogy Dénes Imre már az első világháború ideje alatt az Osztrák–Magyar Monarchia titkosszolgálatának hírszerzője lehetett, aki a Délvidéken tevékenykedett.

[54] Az elegáns Metropol Szálloda 1896-ban épült, és Budapest belvárosában, a Rákóczi út 58. szám alatt található. Az épület ma is szállodaként üzemel Mercure Budapest Metropol néven.

[55] Az Erzsébet Királyné Szálloda 1872-ben nyílt meg Budapest belvárosában, a mai Károlyi Mihály utcában. Az helyén épült új épületben, a Károlyi Mihály utca 11. szám alatt ma is szálloda üzemel Hotel Erzsébet néven.

[56] A Hermes Bank a két világháború között működő magántulajdonú kereskedelmi pénzügyintézet volt, székháza Budapest belvárosában, a Petőfi Sándor utca 5. szám alatt áll, ahol ma többek között a Fuga Budapesti Építészeti Központ található.

[57] A Honvéd Térképészeti Intézet 1919-ben alakult Magyar Katonai Térképező Csoport néven.

[58] A kisantant 1921 és 1938 között fennálló katonai és politikai szövetség volt Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia között. Főként a Magyar Királyság és a magyar revíziós törekvések, illetve a Habsburg-restauráció ellen jött létre IV. Károly magyar király második visszatérési kísérlete után.

[59] Litográfus: könyvnyomdász, síknyomású grafikai eljárással dolgozó nyomdász.

[60] EMKE: Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület, valójában a Rákóczi út 46. számú és az Erzsébet körút 2. számú sarokházában működő kávéház, melyet a tulajdonos, Wasserman Jónás az egyesületről nevezett el, amelynek maga is tagja volt.

[61] Cinkográfus: nyomódúcokat, kliséket készítő nyomdász.

[62] A szerb nyelvű irat talán a Magántisztviselők Országos Szövetségére utal, mely a két világháború között a magánszektorban dolgozó irodai tisztviselők szakmai érdekvédelmi szervezete volt.

[63] A szerb nyelvű forrást Berkes József fordította magyarra.

[64] A szerb nyelvű forrást fordította Berkes József.

[65] A szerb nyelvű forrást fordította Berkes József.

[66] Једна велика шпијунско-фалсификаторска афера [Nagyszabású hamisítási és kémügy]. *Vreme*, 1928. november 4. 7. Az eredeti cikket lásd online: <http://ubsm.bg.ac.rs/cirilica/dokument/2213/vreme-1928>

[67] A bírósági jegyzőkönyvben 5000 dinár szerepel, vö. RS-002-F79-K-1928-3612.

[68] Nagybecskerek (*Zrenjanin*): település a Vajdaságban, Szerbiában. Bicskey Elek vallomásában Csúrogy települést jelöli meg Dénes Imre születési helyeként. Vö. RS-002-F79-K-1928-3612.

[69] A német nyelvű forrást fordította Szerényi Ildikó.

[70] [Cím nélküli hír]. *Reichspost*, 1928. november 7. 3. Az eredeti cikket lásd online: <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=rpt&datum=19281107&query=%22Bicskey%22+%22elek%22&ref=anno-search&seite=3>

[71] A napló forráskiadvány formájában megjelent: „*Belső várkastély*”... i. m. Az eredeti irat a forrásközlés idején Szabó Piroska, az OSZK könyvtárosának magántulajdona.

[72] A naplóíró, Bicskey Erzsébet a bátyjára, Bicskey Istvánra utal.

[73] Zavar, zavarász jelentése: kerget, hajszol.

[74] Az apjáéknál, Topolyán (*Bačka Topola*), ahol a naplóíró a nyári szünetet töltötte.

[75] A vitézi rendet Horthy Miklós kormányzó alapította 1920-ban. Olyan személyeket avattak a rend tagjaivá, akik harcokban, vagy esetleg egyéb módon tűntek ki a magyar nemzet szolgálatában. Tagjai vitézi telket, azaz földbirtokot is kaphattak, és a „vitéz” előnevet használhatták. 1945 februárjában az Ideiglenes Nemzeti Kormány az 529/1945. ME. sz. rendeletében számos más szervezettel együtt a vitézi rendet is betiltotta. A naplóíró apjának, Bicskey Eleknek a neve nem szerepel a Vitézi Rend Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában található fondjában (MNL OL P 1709) sem az avatott vitézek, sem a várományosok között.

[76] Bicskey Ida, későbbi asszonynevén Gaál Istvánné a nyírbátori Báthory István Gimnázium tanára lett. 2002-ben hunyt el Nyírbátorban.

[77] Bicskey Elek tanító 1921. április 1-jén Budapesten kötött házasságot a nála négy évvel idősebb Sárközy Erzsébet Margit Ilona tanítónővel. (BFL XXXIII.1.a – Anyakönyvek másodpéldányai, 1895–1980.)